

Nr 123.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1934 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933.

(1:a avd.)

Statsutskottet, till vars förberedande behandling ovannämnda revisionsberättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, understålla riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som blivit i revisionsberättelsen iakttagen.

1:o) **Fångvårdsanstalterna.** Under justitiedepartementet, § 2, hava revisorerna lämnat vissa uppgifter rörande nettokostnaderna för fångvården i riket under de senaste åren ävensom i fråga om antalet fångar och fångvårdspersonalens storlek och fördelning å de särskilda fängelserna och kronohäktena.

Dessutom hava revisorerna meddelat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 21 augusti 1931 uppdragit åt statens organisationsnämnd att framlägga utredning och förslag angående fångvårdens framtida ordnande och vad därmed ägde samband, ävensom att nämnden den 11 oktober 1933 avlämnat den begärda utredningen och samtidigt gjort framställning om bland annat nedläggandet av vissa fångvårdsanstalter (Del I sid. 4—7).

Revisorerna hava i fråga om fångvårdsanstalterna gjort följande uttalande.

Vårt fångvårdsväsende har, såsom känt, i stort sett erhållit sin nuvarande organisation under en tid, då kommunikations- och andra förhållanden gjorde det nödvändigt att starkt decentralisera fångvården. I allmänhet förlades då fängelsebyggnaderna till platser utanför städernas bebyggda delar. Numera hava dessa byggnader på grund av städernas utveckling fått en mera central belägenhet. Den tomtmark, som för ändamålet tagits i anspråk och till vilken staten är ägare, representerar på grund härav ett betydande värde. Revisorerna vilja ock framhålla, att vårt lands fängelsebyggnader i allmänhet äro omoderna eller eljest för

sitt ändamål mindre tillfredsställande. Inom en icke allt för långt avlägsen framtid torde, därest den nuvarande decentralisationen i fångvårdens anstaltsväsende bibehålles, stora utgifter bliva ofrånkomliga till nybyggnader eller ombyggnad av de nuvarande anstalterna.

Att kostnaderna för fångvårdsväsendet genom den nuvarande organisationen torde bliva väsentligt högre än om fångvården koncentrerades till ett fåtal anstalter torde vara otvivelaktigt. Då det synes kunna förväntas, att de förslag i ämnet, som enligt vad ovan sagts föreligga, snarast möjligt bliva föremål för vederbörlig omprövning, hava revisorerna för närvarande ej ansett sig böra närmare ingå på organisationsfrågan.

Revisorerna hava även uppmärksammat de höga kostnader, införpassandet av till förhållandevis obetydliga böter dömda personer i en mängd fall draga. Till belysande härav vilja revisorerna meddela en i efterföljande bilaga upptagen sammanställning.

Revisorerna vilja slutligen framhålla vikten av att vederbörande låta sig angeläget vara, att i större utsträckning än vad hittills skett söka nedbringa utgifterna för fångvårdsanstalterna.

Förklaring har avgivits av fångvårdsstyrelsen (Del III sid. 1—3).

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att de av revisorerna påtalade förhållandena hava upptagits till behandling i den av organisationsnämnden den 11 oktober 1933 avlämnade utredningen angående fångvårdens framtida ordnande och vad därmed ägde samband. Då utskottet förutsätter, att de förslag i ämnet, som föreligga, inom en nära framtid komma att bliva föremål för vederbörlig omprövning, har utskottet icke funnit erforderligt, att någon åtgärd i berörda fråga nu vidtages från riksdagens sida.

Vad i ärendet förekommit, har utskottet emellertid velat för riksdagen omförmåla.

2:o) **Osäkra fordringar hos konsuler.** Under utrikesdepartementet, § 4, hava revisorerna meddelat, att de vid granskningen av utrikesdepartementets räkenskaper för budgetåret 1932/1933 funnit, att å ett konto, benämnt »Osäkra fordringar hos konsuler», balanserats inom linjen ett belopp av 37,267 kronor 31 öre, utgörande svenska statens fordran hos förre konsuln i New York K. Woxen (Del I sid. 12).

Då någon utsikt att erhålla ytterligare likvid för omhandlade fordran utöver det mindre belopp, som staten erhöll år 1907 vid utredningen av Woxens bo, näppeligen torde förefinnas, syntes det revisorerna tämligen meningslöst att fortfarande balansera densamma i utrikesdepartementets räkenskaper, vadan revisorerna förordade, att åtgärder måtte vidtagas för avskrivning i räkenskaperna av meranämnda fordran.

Utskottet.

Den av revisorerna berörda frågan har upptagits av Kungl. Maj:t, som i proposition nr 123 till innevarande års riksdag framlagt förslag om avskrivning av nämnda fordran.

Kungl. Maj:ts proposition har numera av riksdagen bifallits (jfr statsutskottets utlåtande nr 34); varom utskottet velat här

erinra.

3:o **Marinförvaltningens räkenskaper.** Under försvarsdepartementet, § 7, hava revisorerna anfört följande (Del I sid. 17 och 18).

Vid sin granskning av marinförvaltningens huvudbok för budgetåret 1932/1933 hava revisorerna uppmärksammat, att ett stort antal äldre förskott förekomma, vilka icke blivit slutligt redovisade vid utgången av nämnda budgetår. Ett dylikt förskott har ännu icke redovisats i trots av att det utlämnats redan år 1913. Från åren 1916—1919 förekomma åtskilliga sådana förskott. Marinförvaltningen har i en huvudboken bifogad skrivelse till riksräkenskapsverket meddelat, att de ingående balanserna å förskotts-, levererings- och deponerade medels titlar icke överensstämma med dessa titlars verkliga ställning vid budgetsiftet 1931/1932. Då utredningar härom igångsatts, men ännu icke blivit slutförda, har marinförvaltningen vid uppgörande av huvudboken för budgetåret 1932/1933 icke kunnat åstadkomma vederbörliga rättelser. Marinförvaltningen avsåg emellertid att, sedan nämnda utredningar avslutats, vilket beräknades komma att ske under innevarande budgetår, vidtaga sådana åtgärder, att rättelser i omförmälda förhållanden kunde komma till stånd och inflyta i huvudboken för budgetåret 1933/1934.

Då de allvarliga missförhållanden, som kommit till synes vid redovisningen av bland annat förskottsmedel hos marinförvaltningen och vissa underlydande förvaltningar, numera blivit föremål för noggrann undersökning och i vissa fall överlämnats till behandling av krigsrätt, hava revisorerna icke ansett sig böra närmare ingå på dessa frågor. Dock kunna revisorerna icke underlåta att såsom sin mening framhålla, att det måste betraktas såsom i hög grad anmärkningsvärt att först efter mycket lång tid effektiva åtgärder synas hava vidtagits för erhållande av slutlig redovisning av de till betydande belopp uppgående förskottsmedel, som redovisas hos marinförvaltningen och dess underlydande myndigheter.

Förklaring har avgivits av marinförvaltningen (Del III sid. 7 och 8).

De av revisorerna berörda missförhållandena vid redovisningen av förskottsmedel hos marinförvaltningen och vissa underlydande förvaltningar hava utskottet funnit vara av synnerligen anmärkningsvärd beskaffenhet. Då emellertid undersökning på ifrågavarande område pågår, har utskottet icke ansett påkallat, att åtgärder från riksdagens sida nu vidtagas.

Utskottet.

Vad i ärendet förekommit har utskottet dock velat för riksdagen

omförmäla.

4:o **Utfärdandet av vissa intyg vid Restads sjukhus.** Under socialdepartementet, § 9, hava revisorerna anfört följande (Del I sid. 19).

Enligt vad revisorerna funnit hava fall förekommit, då vederbörande befattningshavare vid Restads sjukhus betingat sig särskild ersättning för utfärdande till kommunala myndigheter av intyg angående vårdtid och erlagda vårdavgifter för patienter vid sjukhuset, vilka intyg avsetts att användas vid rekvisition av sjukvårdersättning från landsting. Sjukhusets chef, tillika överläkare å kvinnoavdelningen, har därvid enligt egen uppgift tillämpat en taxa av två kronor jämte portoavgifter. Överläkaren å mansavdelningen synes hava betingat sig en något högre ersättning. Den vid sjukhuset tjänstgörande bokhållaren slutligen har utfärdat dylika intyg mot en ersättning varierande mellan 30 öre och två kronor för intyg. Den sistnämnde har uppgivit att utfärdandet av dessa intyg skett å fritid.

Revisorerna vilja med anledning av vad sålunda förekommit framhålla, att vederbörande vid sinnessjukhusen måste anses skyldiga lämna intyg av ifrågavarande slag och icke torde äga att för utfärdandet därav betinga sig ersättning. Vad i förevarande hänseende förekommit måste revisorerna beteckna såsom anmärkningsvärt.

Förklaring har avgivits av medicinalstyrelsen (Del III sid. 10 och 11). Härav framgår, att medicinalstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om att förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 med visst undantag måtte tillämpas vid statens sinnessjukhus.

Utskottet.

Med hänsyn till att intyg, varom här är fråga, ofta erfordras av statliga och kommunala myndigheter för att kunna utfå ersättning för personer, som intagits å statens sinnessjukhus, synes man enligt utskottets mening i detta fall böra framgå med stor försiktighet, så att icke nämnda myndigheter komma att onödigtvis åsamkas utgifter för fullgörandet av deras verksamhet. Då den av medicinalstyrelsen i ärendet gjorda framställningen är föremål för prövning hos Kungl. Maj:t och utskottet anser sig kunna utgå från, att de av revisorerna anförda synpunkterna därvid beaktas, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

5:o) För statstjänare m. fl. avsedda vårdplatser å vissa sanatorier. Under socialdepartementet, § 11, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om användningen av sådana vårdplatser å vissa sanatorier, vilka platser avsetts för statstjänare m. fl. (Del I sid. 21—25).

Revisorerna hava lämnat en redogörelse för de grunder, efter vilka sanatorievard utgår till viss försvarsväsendet tillhörig personal, ävensom rörande kostnaderna för denna vårds meddelande. Särskilt har därvid berörts frågan om utnyttjandet av tillgängliga platser för statstjänare m. fl. å Spenshults sanatorium i Hallands län samt övriga sanatorier, som stå under överstyrelsens för Konung Oscar II:s jubileumsfonds förvaltning.

Revisorerna hava i ärendet gjort följande uttalande.

Genom hänvisandet av ifrågavarande statstjänare och värnpliktige till länsanatorier och andra statsunderstödda tuberkulossjukhus vinnes såsom av det sagda framgår en minskning av statens kostnader för ifrågavarande ändamål. Därigenom kan emellertid föranledas en ökning av vederbörande landstings och kommuners kostnader för sanatorievården. Spenshults sanatorium och jubileumssanatorierna få i sin tur genom nyssberörda förfarande minskade inkomster, då ju för statstjänare och värnpliktige såsom ovan nämnts ersättningen till överstyrelsen beräknas efter självkostnaderna och således i allmänhet efter ett högre pris än för andra patienter. Enligt revisorernas mening äro nu berörda förhållanden ur olika synpunkter mindre tillfredsställande. I varje fall kan det konstateras, att den tanke, som låg bakom riksdagens beslut år 1909, icke fullföljts. Detta har bidragit till att överstyrelsen för jubileumsfonden, som under helt andra förutsättningar och villkor mottog Spenshults sanatorium och paviljongen vid Österåsens sanatorium, blivit försatt i ett ekonomiskt läge, som efter vad för revisorerna upplysts måste betecknas såsom bekymmersamt.

Enär enligt vad för revisorerna är bekant nu berörda spörsmål är föremål för sjukhuskommissionens uppmärksamhet hava revisorerna icke ansett sig böra närmare ingå på frågan, huru denna sak lämpligen bör ordnas, men vilja uttala önskvärdheten av att de förslag, som i ämnet må från nämnda kommission avges, måtte, med beaktande av nyss anmärkta förhållanden, snarast möjligt bringas till lösning.

Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av att enhetliga förhållanden bliva rådande, då det gäller att hänvisa statstjänare och värnpliktiga till sanatorier för erhållande av vård. Då emellertid, såsom revisorerna anfört, dessa spörsmål äro föremål för statens sjukvårdskommittés uppmärksamhet, och utskottet alltså har anledning förvänta, att dessa frågor inom en nära framtid komma att upptagas till närmare prövning, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

6:o) **Viss handläggning i länsstyrelserna av ärenden rörande yrkesmässig automobiltrafik m. m.** Under socialdepartementet, § 12, hava revisorerna meddelat, att de från samtliga länsstyrelser i riket infordrat uppgift, huruvida å landskansliet tjänstgörande landskanslistor eller andra tjänstemän mot ersättning tillhandagå allmänheten med uppsättande av ansökningar rörande tillstånd till bedrivande av yrkesmässig automobiltrafik eller eljest i därmed sammanhängande frågor samt för sådant fall, huruvida vederbörande tjänsteman samtidigt har att å tjänstens vägnar föredraga eller till föredragning bereda ärenden av nu angivet slag (Del I sid. 26—29).

Efter att hava redogjort för de i anledning av de gjorda förfrågningarna inkomna svaren hava revisorerna anfört följande.

Av de ingångna svaren framgår till en början, att — med få undantag — även andra tjänstemän å respektive kauslier än där anställda kommissionärer mot ersättning tillhandagått allmänheten med uppsättande av ansökningar i sådana ärenden varom här är fråga.

Revisorerna finna visserligen angivna förhållande anmärkningsvärt, men då från statsmakternas sida, närmast med föranledande av en av 1932 års revisorer i ett denna fråga närstående spörsmål framställd anmärkning, numera vidtagits åtgärder, vilka torde kunna förväntas medföra rättelse i detta avseende, hava revisorerna ansett sig böra allenast omförmäla vad sålunda förekommit.

Som redan nämnts har utredningen närmast skett i syfte att utröna huruvida tjänsteman, som mot vederlag är allmänheten behjälplig med uppsättande av ansökningar angående yrkesmässig automobiltrafik m. m., samtidigt har att föredraga eller till föredragning bereda sådana ärenden.

Av de inkomna uppgifterna framgår, att i intet fall här berörda tjänstemän i egenskap av föredragande haft att taga befattning med ärenden av förevarande slag.

Däremot visar det sig, att i åtminstone fem länsstyrelser de tjänstemän som där utöva kommissionärsverksamhet — officiell eller privat — samtidigt haft att å tjänstens vägnar till föredragning bereda av dem mottagna ansökningar tillhörande ifrågavarande grupp av ärenden.

Revisorerna finna ett sådant system ur skilda synpunkter olämpligt.

Utän att vilja göra gällande att så kan hava i något fall inträffat, anse sig revisorerna dock böra framhålla, att det ligger inom möjligheternas gräns, att en tjänsteman, som har att förbereda ärende till föredragning, kan så tillrättalägga detta, att objektiviteten får stå i efterhand för uppdragsgivarens och därmed även kommissionärens intressen. Häremot kan visserligen invändas, att den slutliga föredragningen verkställas av annan tjänsteman, och att därigenom en viss garanti vinnes för att inga andra synpunkter än de strängt sakliga få utöva inflytande på beslutet. Då emellertid föredraganden givetvis bör kunna lita på riktigheten och fullständigheten av den av underordnad tjänsteman verkställda utredningen och för övrigt mängden av hithörande ärenden i de flesta fall torde omöjliggöra att föredraganden själv fullständigt kan hinna genomgå och kontrollera varje detalj av ärendet, kommer ofta länsstyrelsens beslut att bliva beroende av den underordnade tjänstemannens utredning och förslag till beslut i ärendet.

Då det synes revisorerna angeläget att det sålunda vid åtskilliga länsstyrelser förekommande systemet, som principiellt sett torde få betecknas som olämpligt och som därjämte hos allmänheten lätteligen kan giva rum för misstanken att andra skäl än de rent sakliga kunna inverka vid ärendenas avgörande, bringas att upphöra och att åtgärder i sådant syfte vidtagas, hava revisorerna velat bringa ärendet till riksdagens kännedom.

Yttrande har avgivits av statskontoret (Del III sid. 16 och 17).

Utskottet.

Det av revisorerna påtalade förhållandet, att, såsom skett i vissa fall, hos länsstyrelser anställda kommissionärer haft att å tjänstens vägnar till föredragning bereda ärenden angående yrkesmässig automobiltrafik

m. m., i vilka samma tjänstemän mot ersättning tillhandagått allmänheten med uppsättande av ansökningar, måste utskottet beteckna som olämpligt. Utskottet finner därför erforderligt, att åtgärder vidtagas i syfte att förhindra ett dylikt förfaringsätt. Då utskottet emellertid har anledning antaga, att från vederbörande länsstyrelser sida ändring sker i angivna avseende, har utskottet för närvarande velat inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

7:o) **Uppbördsborgern för polis- och fjärdingsmän.** Under socialdepartementet, § 13, hava revisorerna lämnat en redogörelse för de föreskrifter, som gälla i fråga om ställandet av uppbördsborgern för polis- och fjärdingsmän (Del I sid. 29—34).

Revisorerna hava därvid lämnat en redogörelse för ett av statskontoret den 26 mars 1931 framlagt förslag rörande ordnandet av frågan om uppbördsborgern. Detta förslag har emellertid ännu icke blivit genomfört.

I samband härmed hava revisorerna yttrat följande.

Revisorerna anse sig i detta sammanhang böra omnämna vissa iakttagelser beträffande uppbördsborgern. Sålunda synes i en del fall tvekan hava uppstått, vem som skall vara att anse som rätt garantiinnehavare. Såsom regel torde gälla, att försäkringen ställas på länsstyrelsen. Fall hava dock förekommit, då försäkringen ställts på vederbörande myndigheter. Ovisshet synes även hava varit rådande därom, vilka medel som skola genom garantiförsäkringen täckas. I en del fall har hela garantisumman inbetalats till vederbörande länsstyrelse, som sedermera fördelat densamma proportionellt på samtliga rättsägare. I andra fall åter har av garantibeloppet inbetalts allenast så mycket som erfordrats för täckande av de förluster, som åsamkats statsverket dels genom försäkringring av kronomedel, dels genom statsverket åliggande ersättningsskyldighet jämlikt lagen den 10 juli 1899. På grund härav hava kommuner, som icke inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning av statsmedel enligt 1899 års lag, även gått förlustiga av på dem belöpande medel av försäkringssumman.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att frågan om ställande av uppbördssäkerhet icke kan anses vara på ett tillfredsställande sätt slutligt ordnad. Det synes nämligen uppenbart, att genom nu rådande osäkerhet på hithörande område garantiförsäkringens ansvarsbelopp icke kunnat utnyttjas i den omfattning, som torde hava varit avsedd. Härigenom hava, på sätt ovan anförts, kommuner gått miste om andel i försäkringsbeloppet, oaktat detsamma kunnat för deras del helt eller delvis täcka den uppkomna förlusten. Det förefaller revisorerna, som om de åtgärder, vilka av statskontoret föreslagits beträffande ordnandet av garantiförsäkringen, skulle vara ägnade att giva ökad effektivitet åt bestämmelserna om ställande av uppbördssäkerhet.

Revisorerna finna angeläget, att nu ifrågavarande spørsmål snarast vinner sin lösning.

Yttrande har avgivits av riksräkenskapsverket (Del III sid. 17), som tillstyrkt, att åtgärder måtte vidtagas för lösning av berörda fråga i av statskontoret föreslagen riktning.

Utskottet.

Såsom revisorerna framhållit, har frågan om tillämpningen av föreskriften i polisreglementet om ställande av uppbördsborgen för polis- och fjärdingsmän tidigare varit föremål för riksdagens prövning. Med anledning av 1929 års revisorers i sin berättelse gjorda anmärkning, att bestämmelsen om ställandet av uppbördsborgen i anmärkningsvärt många fall icke efterlevts, uttalade 1930 års riksdag, att riksdagen ansåge önskvärt, att samtliga med frågan om uppbördssäkerhet sammanhängande spörsmål gjordes till föremål för närmare utredning i ändamål att vinna så enkla och praktiska anordningar som möjligt samtidigt med att åt bestämmelserna i ämnet gäves den effektivitet, som måste anses erforderlig för skyddandet av statsverkets intressen. Därefter syntes riksdagen erforderliga föreskrifter böra av Kungl. Maj:t utfärdas.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva yttrande i anledning av vad revisorerna anfört i omförmälda hänseende, inkom statskontoret med förslag till ändrade bestämmelser. Förslaget, som ännu icke föranlett något Kungl. Maj:ts beslut, innebar, att polisreglementets bestämmelser om uppbördssäkerhet borde helt eller till huvudsaklig del bygga på garantiförsäkring. Enligt statskontorets mening skulle varje länsstyrelse åläggas att låta ombesörja sådan försäkring av samtliga fjärdingsmän och polismän inom länet, som vore sysselsatta med uppbörds- och indrivningsverksamhet. En lämplig form härför utgjorde, framhöll statskontoret, den s. k. gruppörsäkringen.

Då frågan om ställandet av uppbördssäkerhet icke kan anses vara på ett tillfredsställande sätt ordnad, synes utskottet angeläget, att densamma i hela sitt sammanhang snarast vinner sin lösning.

Med hänsyn till ärendets vikt och betydelse har utskottet ansett sig böra föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande snarast möjligt av åtgärder på ifrågavarande område.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för en snar lösning av frågan om ställande av uppbördsborgen för polis- och fjärdingsmän.

8:o) **Statens förråd av gatsten.** Under kommunikationsdepartementet, § 14, hava revisorerna lämnat en närmare redogörelse för de åtgärder, som under de senare åren vidtagits för att lämna hjälp åt stenindustrien och där sysselsatta arbetare (Del I sid. 35—50).

Av redogörelsen framgår, att staten innehar mycket stora kvantiteter

osåld gatsten av olika storlekar. Revisorerna hava i anslutning härtill yttrat följande.

Revisorerna hava övertvägt olika sätt att vinna en snabb avyttring av statens stenlager. Man torde härvid kunna utgå från att huvudparten av statens stenförråd bör kunna finna användning å härtrafikerade infartsvägar till städer eller å någon eller några delar av de mera viktiga huvudvägarna, företrädesvis sådana i närheten av stenförråden, exempelvis kustlandsvägen i Blekinge, någon del av huvudvägen Malmö—Göteborg—Strömstad eller huvudvägen genom Östergötland och andra dylika vägar, dit gatsten kan fraktas sjöledes. Då man torde kunna räkna med att i öppna marknaden under de närmaste fyra åren kunna vinna avsättning för cirka 700,000 kvadratmeter smågatsten, skulle cirka 1,200,000 kvadratmeter smågatsten kunna disponeras för nyssnämnda huvudvägar. Vid en beräknad bredd för dessa vägar av minst 6 meter, torde ifrågavarande kvantitet på 1,200,000 kvadratmeter smågatsten motsvara en väglängd av i runt tal 20 mil.

Med denna utgångspunkt äro olika lösningar tänkbara, vilka emellertid samtliga bottna däri, att vägdistrikt och städer kraftigt stimuleras att begagna sig av den för statens räkning upplagrade gatstenen. Ett sätt vore att försälja densamma till ett pris, som är så väsentligt lägre än allmänna marknaden, att en snabb utförsäljning vinnes, ett annat att generellt medgiva större statsbidrag i sådana fall där statens sten kommer till användning. Ett tredje sätt, som dock torde finna användning endast för vägdistriktens del, vore att låta försälja sten till sådant pris, att beläggningskostnad ej överstege kostnaden för annat beläggningsämne av permanent karaktär, och samtidigt ordna finansieringen av företagen så, att vederbörande vägdistrikt finge upptaga lån, i fråga om vilka skulle gälla, att annuiteten å lånen skulle i vanlig ordning få inräknas i kostnaden för vägunderhållet utan hänsyn i förekommande fall till det i Kungl. Maj:ts kungörelse nr 165 av den 16 maj 1930 med bestämmelser angående bidrag av till vägunderhåll avsedda statsmedel förekommande villkoret, att »de årliga kostnaderna för underhåll av vägen medelst grusing eller makadamisering prövas vara lika stor eller större än den annuitet, som erfordras för gäldande av ränta och amortering å för beläggnings utförande erforderligt lån under en amorteringstid för lånet, som icke överstiger beläggnings beräknade livslängd, jämte den uppskattade årliga kostnaden för vägens underhåll under samma tid efter utförande av beläggnings». I fråga om gatstensbeläggnings av de ifrågasatta vägarna skulle sålunda enligt sistberörda alternativ dispens från förordnings bestämmelser medgivas. Även andra alternativ och kombinationer av dylika äro givetvis tänkbara.

Revisorerna, som i sakens nuvarande läge icke vilja giva förord åt något visst av de ovan angivna alternativen, hava ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet å angelägenheten av ett snabbt realiserande av statens stenförråd, en åtgärd som förestavas icke allenast av statens intresse att undvika framtida kostnader för markupplätelser utan även av angelägenheten av att gatstensmarknaden till såväl de privata stenhuggerifirmornas som dessas arbetares bästa snarast möjligt åter bringas in i normala förhållanden, något som torde vara omöjligt så länge förefintligheten av ifrågavarande kolossala stenlager omöjliggöra säkra avsettningsberäkningar och ogynnsamt påverka den naturliga marknaden för stenförsäljarna.

Förklaring har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del III sid. 18 och 19).

Utskottet.

På grund av riksdagsbeslut under de senare åren hava för lindring av krisen inom stenindustrien beviljats statsanslag för inköp av gatsten för statens räkning. Vid den av revisorerna verkställda undersökningen, i vilken omfattning försäljning av dylik sten kunnat äga rum, har konstaterats, att ännu betydande kvantiteter osåld gatsten återstå i statens förråd. Utskottet finner i likhet med revisorerna angeläget att åstadkomma en så snabb avyttring som möjligt av berörda stenlager.

Utskottet vill emellertid erinra, att Kungl. Maj:t i sådant syfte för innevarande års riksdag framlagt förslag av innebörd att genom statens försorg skulle åvägabringas stensättning av härför särskilt lämpade vägar. Arbetena i fråga äro avsedda att utföras såsom statligt vägarbete. Kungl. Maj:t har för ändamålet under »Utgifter för kapitalökning» äskat ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Då alltså åtgärder i av revisorerna angiven riktning av Kungl. Maj:t redan föreslagits, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

9:o) **Vissa spörsmål rörande vägväsendet.** Under kommunikationsdepartementet, §§ 15—21, hava revisorerna behandlat vissa frågor, som beröra vägväsendet och därvid framställt åtskilliga erinringar (Del I sid. 50—56).

Förklaring har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del III sid. 19—21).

Utskottet.

Utskottet vill erinra därom, att Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagt förslag till såväl ny väglagstiftning som vissa förändringar i organisationen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och de lokala vägmyndigheterna. Dessa förslag hava i huvudsak vunnit riksdagens godkännande. Åtskilliga av de frågor, som revisorerna upptagit, hava därvid beaktats och funnit sin lösning. Om vad sålunda förekommit har utskottet velat här

erinra.

10:o) **Statistiska uppgifter rörande tjänstledighet vid kommunikationsverken.** Under kommunikationsdepartementet, § 26, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en undersökning rörande omfattningen och uppställningen av den inom affärsverken uppgjorda statistiken i fråga om av personalen åtnjuten tjänstledighet (Del I sid. 67 och 68).

Efter att hava framhållit att väsentliga olikheter i angivna hänseende föreligga mellan de olika affärsverken och belyst detta förhållande med vissa exempel hava revisorerna anfört följande.

De ovan påvisade olikformigheterna medföra, att jämförelser verken emellan rörande de förhållanden, statistiken är avsedda att belysa, svårigen låta sig göra. Möjlighet att verkställa sådana jämförelser bör emellertid enligt revisorernas mening finnas, och förutsättningar härför torde även föreligga då ju för kommunikationsverkens tjänstemän icke blott lönesystemet utan även, åtminstone beträffande stora personalgrupper, tjänstgöringsförhållandena äro väsentligen likartade.

Revisorerna anse sig icke böra ingå på frågan vilka personalgrupper statistiken bör omfatta eller vilka detaljdata densamma bör innehålla, utan hava endast velat framhålla, att den på nu ifrågavarande område förekommande statistiken skulle avsevärt vinna i användbarhet, om den gjordes så vitt möjligt likformig, vilket torde vara jämförelsevis lätt att uppnå, om samarbete emellan de särskilda affärsverken i detta hänseende anordnades.

Förklaringar hava avgivits av generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen (Del III sid. 40—43).

Den av revisorerna lämnade redogörelsen giver vid handen, att väsentliga olikheter förekomma affärsverken emellan vid utarbetandet av deras statistiska uppgifter rörande personalens ledigheter. Åstadkommandet av större enhetlighet i fråga om omfattningen och uppställningen av statistiken på detta område skulle givetvis medföra, att affärsverkens statistiska publikationer i angivna avseende komme att vinna i användbarhet. Härför torde det vara önskvärt, att samarbete mellan affärsverken anordnas.

Då utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t kommer att hava sin uppmärksamhet riktad på denna fråga, utan att någon särskild åtgärd vidtages från riksdagens sida, vill utskottet allenast vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

11:o) **Avkortningslängder för kronorestantier i Stockholm.** Under finansdepartementet, § 33, hava revisorerna meddelat, att de granskat vissa avkortningslängder å kronorestantier i Stockholm i avsikt att erhålla kännedom om tillämpningen av gällande föreskrifter å detta område (Del I sid. 73—79). Efter att hava lämnat en redogörelse för de föreskrifter, enligt vilka avkortning av kronoutsylder äger rum i Stockholms stad, hava revisorerna meddelat, att de vid sin granskning av restlängderna inom vissa uppbördsdistrikt i Stockholm gjort följande iakttagelser.

De belopp, som årligen i Stockholms stad avkortas av debiterade krono-

Utskottet.

utskylder, äro i och för sig ganska avsevärda, men de avkortade skatterna motsvara dock en relativt låg procent av de debiterade.

Av nedanstående tabell framgår summan av de under åren 1928—1932 debiterade kronoutskylderna och samma år avkortade belopp:

Å r	Uppdebiterade krono- utskylder kr.	Avkortade krono- utskylder kr.
1928	64,867,409: 86	1,396,891: 38
1929	64,681,926: 02	1,307,269: 95
1930	70,768,926: 96	1,361,170: 82
1931	73,673,362: 81	1,441,415: 66
1932	63,694,750: 24	2,632,578: 47

I samband med ovan intagna sifferuppgifter bör framhållas, att i såväl de debiterade som de avkortade beloppen ingå utskylder för sådana personer, vilka av vederbörande beskattningsnämnder påförts s. k. »ansedd inkomst», enär på grund av bristande uppgifter utredning icke kunnat åstadkommas rörande deras verkliga inkomst.

Det torde förtjäna anmärkas, att just utskylder på grund av dylik taxering i synnerlig stor omfattning bliva föremål för avkortning.

Vid tillämpningen av de allmänna grunderna för avkortningen av kronoutskylder i Stockholm, påförda ensamstående personer och familjeförsörjare, synes man utgå från, att det existensminimum, som skall förbehållas den skattskyldige, alltjämt beräknas med hänsyn till levnads-kostnaderna vid en tidpunkt, som ligger ganska långt tillbaka i tiden. Avkortning har sålunda under vissa förhållanden ansetts kunna ske i fråga om samtliga kronoutskylder för män, tillhörande kategorien »tjänstemän och likställda», vid en inkomst av ungefär 2,500 kronor för år, då vederbörande saknat försörjningsskyldighet mot annan, samt under samma förutsättning vid en inkomst av ungefär 2,100 kronor inom kategorien »kontorister, butiksanställda m. fl.». För kvinnor inom motsvarande kategorier hava beloppen varit ungefär 2,300 kronor och 2,000 kronor. För ensamstående personer utan försörjningsplikt inom kategorien »arbetare och likställda» har existensminimum ansetts böra sättas vid en årsinkomst av för man ungefär 1,500 kronor och för kvinna ungefär 1,250 kronor. I detta sammanhang torde förtjäna ytterligare omnämnas, att för familjeförsörjare, som har hustru och två barn att försörja, inkomstgränsen, under vilken avkortning medgivits, utgjort inom kategorien »tjänstemän och likställda» 3,350 kronor, inom kategorien »kontorister, butiksanställda m. fl.» 3,200 kronor och inom kategorien »arbetare och likställda» ungefär 2,750 kronor.

Revisorerna vilja emellertid framhålla, att i ganska stor omfattning utskylderna indrivits även hos personer, vilkas årsinkomst understigit de sålunda angivna beloppen.

Med stöd av 23 § i förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt har beslut om befrielse från utskylder meddelats av vederbörande beskattningsnämnd, då behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 20,000 kronor, om den avlidne efterlämnat make, oförsörjda barn eller annan bodelägare, som vid hans fränfalle varit beroende av honom för sin försörjning. Det förefaller revisorerna, som om denna bestämmelse, vilken vid innevarande års riksdag utsträckts att — om en avliden

efterlämnat två bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning — avse behållning, ej överstigande 30,000 kronor, i allmänhet tillämpats på sådant sätt, att prövningen varit mycket summarisk och befrielsen i regel medgivits i alla förekommande fall och fått avse hela skattebeloppet, utan att någon skälighetsprövning i det speciella fallet ägt rum.

Revisorerna hava vidare lagt märke till, att ganska ofta efter resultatlost försök till utmätning avkortning pläгат ske av utskylder, påförda personer, som driva rörelse eller åtnjuta sådan inkomst, som är att hänföra till försäljningsprovision. Det förefaller också revisorerna, som om ifråga om skattskyldiga tillhörande vissa rörelse- eller näringsgrenar det rentav kan betraktas såsom ganska vanligt, att avkortning av utskylder äger rum. Detta gäller särskilt, då de redskap eller fortskaffningsmedel, som erfordras för rörelsens bedrivande, förvärvats genom avbetalningsköp, och alltså utmätning därav icke är möjlig enligt gällande bestämmelser. Revisorerna hava särskilt uppmärksammat, att ofta hela familjer, som gemensamt driva rörelse eller näring och därav hava sitt uppehälle, på grund härav erhållit avkortning för de utskylder, som påförts dem.

Den jämförelsevis stora rörlighet, som utmärker befolkningen i Stockholm och dess grannsamhällen, vilka senare lyda under annan administrativ myndighet, återverkar i ganska stor utsträckning i fråga om utskyldsbetalningen på sådant sätt, att icke sällan avskrivning måst äga rum av utskylderna. Därest restskyldig sökes hos den arbetsgivare, där han enligt senast erhållna uppgifterna haft arbete, visar det sig ofta nog, att han redan lämnat denna arbetsplats och att arbetsgivaren saknar uppgift om den plats, där han senare kan hava erhållit arbete. En anledning till detta missförhållande är, att indrivningen av utskylderna sker relativt lång tid efter det inkomsten förvärvats och arbetsanställningen, där inkomsten erhållits, innehafts av vederbörande. Här torde också böra omnämnas, att icke så sällan fastighets- eller andra bolag, bildade för ett visst begränsat syfte, exempelvis för att snabbt förvärva och realisera vissa värden, upplösas, innan skatten skall inbetalas. Möjligheten att senare utfå skatten är ringa, och avkortning av dylik skatt har måst ske i stor utsträckning.

Enligt gällande föreskrifter kunna kronoutskylder och restantier icke avfordras de skattskyldiga efter tre års förlopp, räknade från utgången av det år, under vilket utskylderna skolat erläggas. Det har också vid av revisorerna i vissa speciella fall verkställd undersökning visat sig, att personer, som ett år fått utskylderna avkortade på grund av bristande tillgångar eller på grund av konkurs, ett kommande år haft anställning med ganska goda inkomster. På grund av gällande bestämmelser kunna emellertid utskylderna icke vid nämnda tillfällen avfordras dem, då avkortning på grund av den korta preskriptionstiden redan ägt rum.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Vid bedömandet av frågan, huruvida i visst fall avkortning av utskylder bör äga rum, kunna givetvis olika synpunkter göras gällande. Å ena sidan har avkortningsförfarandet tillkommit i syfte att från erläggandet av utskylder befria personer, vilka icke hava sådana tillgångar, att de kunna betala utskylderna, utan att samtidigt stora svårigheter uppstå för dem att bereda sig och sin familj nödortfigt uppehälle. Å andra sidan är det klart, att, därest avkortning av utskylder sker i alltför stor utsträck-

ning, sådana personer åter, som ordentligt fullgöra sin skattskyldighet, komma att få betala högre skatter än som skulle hava utgått, därest avkortningar icke ägt rum eller verkstälts efter strängare grunder. Vid behandlingen av dessa spörsmål har det emellertid för revisorerna framstått såsom ett önskemål, att de författningsbestämmelser, som meddelats beträffande skattskyldigs taxering till beskattning, skola så nära som möjligt ansluta sig till de bestämmelser, som gälla uppbörd och indrivning av skatter och utskylder. För närvarande kan man dock konstatera, att det skattebelopp, som enligt föreskrifterna i gällande taxeringsförordning påföres en skattskyldig, i relativt stor utsträckning icke kan indrivnas hos vederbörande enligt uppbördsförfattningarnas och utsökningens nuvarande lydelse samt numera tillämpade praxis. Det vill därför förefalla revisorerna, som om bättre överensstämmelse mellan dessa olika författningsbestämmelser bör genomföras och att det ligger i statens intresse att i sitt förhållande till de skattskyldiga tillse, att dylika ojämnheter i görligaste mån försvinna. Revisorerna hava i detta sammanhang särskilt fäst sig vid, att skilda existensminima för olika befolkningsgrupper tillämpas i Stockholm.

Vad därefter beträffar den gjorda iakttagelsen att personer, som driva rörelse eller åtnjuta sin inkomst i form av provision, i jämförelsevis stor utsträckning underlåta att fullgöra sin skattskyldighet, varefter dem påförda utskylder måste avkortas, vilja revisorerna framhålla, att detta missförhållande har sin grund däruti, att införsellagen icke kan å sådan skattskyldig tillämpas i någon större utsträckning. Utan att ingå på huru en rättelse i berörda hänseende skall kunna åstadkommas, vilja revisorerna framhålla önskvärdheten av att en undersökning verkställas, vilka åtgärder, som härutinnan kunna vara påkallade. Under alla förhållanden synes det vara i hög grad otillfredsställande, att icke i dylika fall ett utmätningförfarande synes kunna leda till önskat resultat, enär denna kategori av skattskyldiga i allmänhet kan visa, att den endast har sådana tillgångar, som icke nu kunna göras till föremål för utmätning.

Vidkommande därefter frågan om vilka åtgärder, som skulle kunna vidtagas till förhindrande av att avskrivning av utskylder i så stor utsträckning måste ske, hava revisorerna bemärkt, att detta skulle kunna i viss mån förhindras därigenom, att vederbörande arbetsgivare ålades utvidgad skyldighet att till mantalskrivningsmyndigheterna lämna alla erforderliga uppgifter rörande hos arbetsgivaren anställda vid varje tillfälle, då sådan anställning, som icke är av rent tillfällig art, äger rum.

Vad revisorerna här övan anført, synes vara av den betydelse, att de ansett sig böra föreslå, att en närmare utredning rörande dessa förhållanden verkställas med syfte att sedermera skola kunna vidtagas erforderliga förändringar i de författningar, som ovan berörts. I samband med en utredning på detta område lärer även kunna till granskning upptagas behovet av kompletterande bestämmelser i fråga om beskattningsnämnds rätt att medgiva befrielse från utskylder under vissa förhållanden, då boets tillgångar icke uppgå till mera än 20,000 respektive 30,000 kronor. Revisorerna vilja i detta sammanhang även fästa uppmärksamheten på, huruvida icke enhetliga preskriptionsbestämmelser böra införas för såväl kronosom kommunalutskylder.

Revisorerna anse sig till slut böra som sin mening uttala, att behovet av den sålunda ifrågasatta utredningen till stor del synes bottna i den vid flera tillfällen påtalade olägenheten av att vårt nuvarande skatte-

system medför, att skatt å en inkomst uttages först lång tid efter det inkomsten förvärvats.

De iakttagelser och erinringar, som av revisorerna gjorts, beröra visserligen förhållandena i huvudstaden, men i åtskilliga hänseenden torde de av revisorerna gjorda påpekandena få anses äga betydelse även beträffande landet i övrigt.

Yttranden i anledning av de av revisorerna gjorda uttalandena hava afgivits av riksräkenskapsverket och överståthållarämbetet (Del III, sid. 50—53).

Riksräkenskapsverket har anfört, att ämbetsverket i likhet med revisorerna höllo före, att de omnämnda missförhållandena i väsentlig mån voro att återföra därpå, att enligt vårt nuvarande skattesystem skatt å inkomst uttoges först lång tid efter det inkomsten förvärvats. Ämbetsverket förordade, att den av revisorerna föreslagna utredningen komme till stånd samt att densamma inordnades i de sedan lång tid pågående förarbetena för åstadkommande av en rationell skatteuppbörd. I fråga om preskriptionstiden för utskylder hade ämbetsverket redan tidigare framhållit önskvärdheten av att preskriptionstiden för kommunala utskylder fastställdes lika med preskriptionstiden för kronoutskylder.

Överståthållarämbetet har anfört följande.

Beträffande revisorernas uttalanden i fråga om det existensminimum, som vid införsel beräknas för skattskyldig, får överståthållarämbetet meddela, att här sådan beräkning grundas på en tabell, som på sin tid uppgjorts av ämbetet efter samråd med utmätningsmännen. De i tabellen upptagna beloppen, vilka ursprungligen torde hava bestämts i nära anslutning till socialstyrelsens beräkningar rörande levnadskostnaderna för olika yrkesgrupper, hava visserligen icke under senare år reducerats. Men härvid är att märka att tabellen ej undantagslöst följes utan endast tjänar som en grundval för den beräkning av existensminimum, som i varje fall efter förekommande omständigheter sker. Att dessa normalbelopp fortfarande icke kunna anses särskilt höga synes framgå därav, att det månatliga belopp, som enligt tabellen bör vid införsel förbehållas skattskyldig tillhörande yrkesgruppen »kroppslarbetare m. fl.», icke oväsentligt understiger det existensminimum, varmed i fattigvårdsmål plägar räknas, då enskild persons bidragsskyldighet till nödlidande anförvants underhåll bestämmes. Vad särskilt angår det anmärkta förhållandet, att i införselärenden olika existensminima beräknas för olika befolkningsgrupper, så har detta sin grund bland annat däri, att vederbörandes levnadsomkostnader ej alltid kunna nedbringas i samma omfattning. Den som har en något dyrbarare bostad kan sålunda ej alltid vara i tillfälle att utbyta densamma mot en billigare. Och omkostnadskontot för t. ex. gångkläder ställer sig också olika för olika yrkesgrupper. Om t. ex. det införselfria löneminimum skulle för ett butiksbiträde eller en kontorsanställd tillmätas så knapp, att vederbörande ej kunde anskaffa för hans sysselsättning lämpade kläder, skulle han, enligt vad erfarenheten visat, löpa risk att bliva avskedad, vilket i sista hand ginge ut även över den införselsökande. Det är givetvis ogörligt att i det synnerligen stora antal fall som av ett betydande antal förätningsmän skola var för sig handläggas, ernå fullt rik-

tiga och i jämförelse med varandra oantastbara resultat. Till ledning vid tillämpningen har därför gjorts ett särskiljande i olika yrkesgrupper i den mån erfarenheten givit vid handen, att en differentiering är i stort sett påkallad.

Det kan synas otillfredsställande att existensminima vid införsel så väsentligt avvika från de inkomster, som enligt taxeringsförfattningarna ansetts tillräckligt bärkraftiga för utgörande av skatt. Emellertid torde läget vara det, att de belopp, vilka enligt skatteförfattningarna lämnas fria från beskattning, icke skulle vara tillräckliga för de skattskyldigas uppehälle, åtminstone så vitt fråga är om den kommunala beskattningen. Lagstiftaren har härvidlag stått i valet mellan å ena sidan tillskapandet av ett ur de enskildas synpunkt tillfredsställande skattesystem och å andra sidan skyldig hänsyn därtill att kommunerna icke skola se sig i avsaknad av erforderligt skatteunderlag. För övrigt behöver en tillfällig nedgång av inkomsten icke i och för sig betyda oförmåga att gälda skatt. I de fall, där införsel måste tillgripas, har däremot den skattskyldige ej andra utkomstmöjligheter, t. ex. av sparkapital, och därför måste det fria existensminimum tillmätas så högt, att han verkligen kan leva å detsamma. Det bör bemärkas, att medan inkomsten ovanför skatteförfattningarnas existensminimum allenast till en mindre del tages i anspråk i form av skatt, vid införsel hela eller större delen av det överskjutande beloppet tages i anspråk, vadan förhållandena i de båda fallen sålunda ej heller äro helt jämförliga.

Vad angår frågan om befrielse från erläggande av utskylder, då behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit visst belopp, åligger det givetvis vederbörande beskattningsnämnd att underkasta varje sådant fall en diskretionär prövning. Det torde dock ligga i sakens natur, att det ofta erbjuder viss svårighet att avgöra om förutsättningarna för dylik befrielse helt eller delvis föreligga, varför resultatet lätt kan bliva att det i praktiken åt detta stadgande gives en extensiv tolkning. Ur rent fiskalisk synpunkt torde frågan vara av mindre betydelse.

Vidkommande den av revisorerna gjorda iakttagelsen att personer, som driva viss rörelse eller åtnjuta inkomst i form av provision, i stor utsträckning underlåta att fullgöra sin skattskyldighet, har den en naturlig förklaring däruti att mot dem det kraftigaste indrivningsmedlet, nämligen införsel, endast i undantagsfall kan komma till tillämpning.

Revisorerna hava vidare erinrat om det förhållandet att personer, som ett år fått utskylderna avkortade på grund av bristande tillgångar eller på grund av konkurs, ett kommande år haft anställning med ganska goda inkomster. Givetvis kan det, på sätt revisorerna framhållit, anses mindre tillfredsställande, att i dylikt fall utskylderna icke längre kunna avfordras de skattskyldiga. Särskilt är detta förhållandet därest avkortning ägt rum utan konkursförfarande. I den mån frågan uppkommer om ändrade bestämmelser i denna del, måste vägas mot varandra, å ena sidan, önskvärdheten av att göra indrivningsförfarandet så effektivt som möjligt och å andra sidan nödvändigheten av att icke indrivningsapparaten blir alltför tung och dyrbar. De fall, där på nu angivet sätt skatt senare kan uttagas, torde vara ej ofta förekommande undantag.

Ämbetet vill fästa uppmärksamheten därpå, att särskilt då fråga är om mindre arbetsgivare det ofta förekommer att de brista i redovisningsskyldighet av innehållna införselmedel. De korrektiv lagen uppställt häremot

hava i praktiken icke visat sig tillräckligt effektiva. Detta förhållande torde också efter vad ämbetet tror sig veta hava bemärkts av de flesta utmätningsmännen i riket. Det synes ämbetet därför önskligt att nuvarande bestämmelser i detta ämne bliva föremål för någon skärpning.

Slutligen vill överståthållarämbetet särskilt understryka det påtalade missförhållandet att skatt upptages alltför lång tid efter det den inkomst, varpå den grundar sig, förvärvats, ehuru ämbetet mer än väl inser svårigheten att åstadkomma en ändring härutinnan.

Mot revisorernas förslag att förevarande av dem berörda frågor bliva föremål för en närmare utredning i syfte att åstadkomma en förbättrad skatteindrivning har överståthållarämbetet intet att erinra.

Vad revisorerna anfört rörande de iakttagelser, de gjort vid den av dem verkställda granskningen av vissa avkortningslängder för kronorestantier i Stockholm, synes giva vid handen, att åtskilliga brister föreligga i de författningsbestämmelser, vilka skola tillämpas av uppborrdsmyndigheterna i Stockholm. Dessutom torde bristande överensstämmelse föreligga mellan uppborrdsförfattningarna och utsökningslagen å ena sidan, sådana de enligt praxis tillämpas i Stockholm, och föreskrifterna i gällande taxeringsförordning å andra sidan. I nu nämnda hänseende synes det vara av vikt, att sådana åtgärder vidtagas, att de förefintliga bristerna i möjligaste mån avhjälpas och att fullt klara och tydliga bestämmelser på detta område meddelas. Utskottet har därför ansett sig böra föreslå, att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning i berörda hänseende.

Utskottet.

Utskottet har icke heller kunnat undgå att taga intryck av vad revisorerna i övrigt anfört rörande tillämpningen i Stockholm av uppborrdsförfattningarna och utsökningslagen och måste för sin del finna det önskvärt, att sådana åtgärder vidtagas, att icke på grund av nu gällande bestämmelsers mindre tillfredsställande avfattning personer, vilka borde kunna fullgöra sin skattskyldighet, erhålla befrielse härifrån. Vad revisorerna i detta hänseende meddelat, synes utskottet vara förtjänt av att tagas under allvarligt övervägande, och utskottet anser sig därför böra föreslå, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om att även dessa spörsmål underkastas närmare övervägande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande vad revisorerna anfört i fråga om uppboörd och indrivning av kronoutskylder i Stockholm.

12:o) **Debiteringen av resor, verkställda med taxeaomobil.** Under finansdepartementet, § 34, hava revisorerna framställt viss erinran beträffande tillämpningen av bestämmelserna i 2 § i allmänna resereglementet (Del I sid. 79 och 80).

Revisorerna hava meddelat, att de vid sin räkenskapsgranskning funnit,

att icke så sällan den verkliga resekostnaden varit avsevärt lägre än den debiterade, i det att förrättningsmannen lyckats träffa avtal om lägre gottgörelse än den i reglementet medgivna. Skillnaden mellan den verkliga och den debiterade kostnaden har i så fall kommit tjänstemannen själv till godo.

Revisorerna hava i denna fråga gjort följande allmänna uttalande.

De sålunda gjorda iakttagelserna hava givit revisorerna anledning framhålla önskvärdheten av att berörda förhållanden komma under bedömning vid den slutliga översyn av bestämmelserna i allmänna rese-reglementet, som begärts av 1933 års riksdag, och vars resultat avsetts att framläggas för nästkommande års riksdag. Det synes därvid kunna ifrågasättas, huruvida antingen bestämmelser, motsvarande dem, som nu förekomma i 8 § och innefatta att reseersättningen skall utgå med vad som verkligen utgivits, böra införas i fråga om längre resor eller ock att vid dylika resor åtminstone kilometerpenningar icke må utgå för längre väglängd, än exempelvis 10 mil under en och samma resa.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och riksräkenskapsverket (Del III sid. 53—56).

Utskottet.

Såsom revisorerna meddelat har 1933 års riksdag hos Kungl. Maj:t gjort framställning om att en slutlig översyn borde ske av bestämmelserna i allmänna resereglementet och att förslag härom måtte framläggas för 1934 års riksdag. Enligt vad utskottet erfarit, kommer någon proposition i ärendet ej att framläggas för innevarande års riksdag, enär utredningen ännu icke avslutats. Vid sådant förhållande och då utskottet förutsätter, att vad revisorerna anfört kommer att tagas under övervägande av Kungl. Maj:t, har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen omförmäla.

13:o) **Inköp av glödlampor för statens behov.** Under finansdepartementet, § 35, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en undersökning rörande de priser, som av vissa myndigheter betalas för glödlampor (Del I sid. 80 och 81).

I anslutning härtill hava revisorerna gjort följande uttalande:

De priser, de olika myndigheterna fått erlægga för glödlampor av samma typ, hava, enligt vad de infortrade uppgifterna utvisa, varit synnerligen växlande. Dessa växlingar hava givetvis sin förklaring i det tillämpade upphandlingssättet och omfattningen av den verkställda upphandlingen. De myndigheter, som efter inforrande av anbud verkställt upphandling av ett större parti glödlampor på en gång, hava kunnat betinga sig de förmånligaste priserna.

1927 års statsrevisorer förordade, att någon av de större förbrukarna bland verken, vilken vetat att betinga sig särskilt förmånliga villkor vid sina inköp, skulle, i likhet med vad som redan i vissa fall ägt rum, bereda övriga verk tillfälle att ansluta sig till dess avtal. Revisorerna vilja erinra om, att upphandlingen av normalpapper samt vissa slag av papper,

kuvert och läskpapper för statens behov från och med år 1931 anförtrotts generalpoststyrelsen samt att förslag föreligger, att samma myndighet även skall handhava statsverkets inköp av skriv- och räknemaskiner. Det synes revisorerna böra tagas under övervägande, om ej ett liknande upphandlingssätt kunde komma till stånd även beträffande statsverkets behov av glödlampor.

Förklaring har avgivits av byggnadsstyrelsen (Del III sid. 56—58).

Den av revisorerna gjorda anmärkningen synes utvisa, att de olika myndigheterna företaga sina inköp av glödlampor var för sig utan någon samverkan och till växlande priser. Att statsverket härigenom tillskyndas onödiga utgifter torde vara uppenbart. I syfte att staten vid ifrågavarande upphandling skall erhålla så förmånliga priser som möjligt, torde det därför bliva erforderligt, att en omläggning av inköpsmetoderna genomföres.

Utskottet.

Såsom revisorerna framhållit, har upphandlingen av normalpapper samt vissa slag av papper, kuvert och läskpapper för statens behov från och med år 1931 anförtrotts generalpoststyrelsen. Vidare har erinrats, att förslag föreligger, att samma myndighet även skall handhava statsverkets inköp av skriv- och räknemaskiner. Det synes utskottet böra tagas under övervägande, huruvida icke jämväl vid inköp av glödlampor för statens behov ett dylikt centraliserat upphandlingssätt lämpligen bör komma till stånd. Med hänsyn till de uppgifter, som ålagts den av Kungl. Maj:t tillsatta organisationsnämnden, torde det närmast böra ankomma på denna nämnd att upptaga här berörda spörsmål till prövning. Då utskottet försätter, att så kommer att ske utan framställning från riksdagens sida, har utskottet allenast ansett sig böra vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

14:o) Vissa överskridna avlöningsanslag. Under finansdepartementet, § 39, hava revisorerna gjort anmärkning på de i ett mycket stort antal fall förekommande överskridanden av förslagsanslag, som ställts till förfogande för avlöningar hos särskilda ämbetsverk och myndigheter. Revisorerna hava funnit önskvärt, att en undersökning skedde, i vad mån grunderna för beräkningen av nämnda anslag behövde revideras (Del I sid. 92—94).

Utskottet vill erinra, att Kungl. Maj:t i en till innevarande års riksdag avlåten proposition nr 220 angående förändrad uppställning av riksstatens utgiftssida bland annat upptagit det av revisorerna berörda spörsmålet. I nämnda proposition har nämligen föreslagits, att — i syfte att ernå en bättre överensstämmelse mellan beräknade och verkliga utgifter och undvika de i åtskilliga fall ständigt återkommande överskridandena av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän — avlöningar, vilka hittills plägat avpassas med utgångspunkt från den näst högsta löneklas-

Utskottet.

sen för varje befattningshavare, i stället skulle beräknas efter den högsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad.

Kungl. Maj:ts förslag har numera av riksdagen bifallits (jfr statsutskottets utlåtande nr 79).

Om vad sålunda förekommit, har utskottet velat här

erinra.

15:o) Utanordnandet av statsmedel m. m. Under finansdepartementet, § 40, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande förfarandet i allmänhet inom olika verk och myndigheter vid utanordnandet av statsmedel (Del I sid. 94—100) och härtill knutit följande allmänna uttalande.

Av de här ovan meddelade uppgifterna rörande förfaringsättet vid utanordnandet av statsmedel hos olika verk och myndigheter framgår, att skilda metoder i detta hänseende vunnit tillämpning. Under sin räkenskapsgranskning hava revisorerna också funnit, att det genom de återgivna och övriga hithörande bestämmelser föreskrivna förfarandet i många fall är alltför omständligt och att härigenom i synnerhet vederbörande verks chefer och andra mera kvalificerade tjänstemäns arbetstid ej sällan kommit att i onödigt stor utsträckning tagas i anspråk för handläggning av de ofta merendels enkla utanordningsärenden, varom i allmänhet är fråga inom statsförvaltningen. Såvitt revisorerna kunna finna, äro nämligen de utanordningar, som kräva en mera ingående prövning, åtminstone hos det övervägande antalet verk och myndigheter m. fl., relativt få. I varje fall torde förfarandet vid utanordnandet av medel, då det gäller i Kungl. Maj:ts brev eller särskilda beslut fastställda belopp eller avlöningsförmåner, som utbetalas enligt gällande bestämmelser och fastställda stater, böra ske på enklast möjliga sätt och synes kunna anförtros åt mera underordnade befattningshavare hos verk och myndigheter. Detta tillvägagångssätt äger redan nu i vissa fall tillämpning och några olägenheter härav synas icke hava framträtt. Revisorerna förbise icke, att, därest en omläggning av utanordningsväsendet på sålunda ifrågasatt sätt äger rum, också ansvarigheten för utanordningarnas riktighet, som nu i regel åvilar samtliga de personer, som underskrivit en anordning, härigenom kommer att förändras. Med revisorernas utgångspunkt är emellertid detta icke någon mera betydande olägenhet, då i själva verket cheferna och de mera kvalificerade tjänstemän, som nu underskriva mindre betydelsefulla anordningar, i stort sett icke torde underkasta dem en mera ingående granskning. Vid en omläggning av utanordningsväsendet och i samband därmed en förändring i fråga om ansvarsfördelningen vill det synas revisorerna, som om de nu gällande bestämmelserna, även med tillbörligt beaktande av de olika förhållanden, som råda i skilda fall, skulle kunna givas en mera enhetlig och konsekvent utformning än som nu skett.

På grund av vad sålunda anförts, hava revisorerna ansett en närmare utredning påkallad i vad mån ifrågavarande bestämmelser kunna, utan eftersättande av kravet på erforderlig kontroll och säkerhet, förenklas samt givas en inbördes mera enhetlig karaktär. I samband med den av revisorerna sålunda ifrågasatta utredningen lärer givetvis frågan om ansvarighet för verkställda utbetalningar böra göras till föremål för särskild prövning.

Yttranden i frågan hava avgivits av statskontoret och riksräkenskapsverket (Del III sid. 65 och 66).

Statskontoret har förordat revisorernas förslag, att en utredning sker beträffande formerna för utanordnandet av statsmedel och ansvaret härför i avsikt att ernå en förenkling av förfarandet och giva detsamma en mera enhetlig karaktär, allt utan eftersättande av kravet på erforderlig kontroll och säkerhet.

Riksräkenskapsverket har framhållit, att den av revisorerna ifrågasatta utredningen komme att bli mycket tidskrävande, särskilt med hänsyn därtill, att densamma jämväl, såsom revisorerna ock förutsatt, måste omfatta spörsmålet om ansvarigheten för verkställda utbetalningar. Ämbetsverket hade dock intet att erinra mot att sådan utredning verkställdes.

Vidare hava revisorerna under § 41 till behandling upptagit spörsmålet om åstadkommandet av vissa tekniska förenklingar i fråga om utanordnandet av medel inom statsförvaltningen (Del I sid. 100—102).

Efter att bland annat hava erinrat, att även 1932 års revisorer berört samma fråga, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Då även innevarande års revisorer äro av den uppfattningen, att det mångenstädes tillämpade förfaringssättet att använda särskild blankett vid tecknande av utanordningsbeslut i de fall, då detta kunnat tecknas å ingiven räkning eller annat underlag för anordningen, medför obehöfliga kostnader för statsverket samt gör räkenskaperna onödigt skrymmande, hava revisorerna velat ånyo fästa uppmärksamheten å berörda förhållande. Om också denna fråga, såsom riksräkenskapsverket anført, skulle kunna anses vara av förhållandevis ringa betydelse, hava revisorerna — som äro av den uppfattningen, att förenklingar och besparingar inom statsförvaltningen, även om de av vederbörande betecknas såsom varande av ringa betydelse, i allt fall böra vinna beaktande — dock funnit sig böra ånyo göra framställning om vidtagandet av sådana åtgärder, att vederbörande myndigheters uppmärksamhet fästes på denna besparingsmöjlighet.

Jämväl i övriga av revisorerna här ovan berörda hänseenden synes det önskvärt, att i största möjliga mån enhetligt förfaringssätt vinner tillämpning inom statsförvaltningen. Ur denna synpunkt sett torde också dessa frågor förtjäna att uppmärksammas.

Yttranden i frågan hava avgivits av statskontoret och riksräkenskapsverket (Del III sid. 65—67).

Såsom revisorerna under § 40 framhållit tillämpas vid utanordnandet av statsmedel inom verk och myndigheter skilda metoder. Det genom hit hörande bestämmelser föreskrivna förfarandet har därjämte i många fall visat sig vara alltför omständligt. Då de utanordningsärenden, som förekomma inom statsförvaltningen, oftast äro av enkel beskaffenhet, torde handläggningen av desamma kunna ske på ett vida mindre tidsödande och arbetskrävande sätt än som nu i allmänhet är fallet. Utskottet anser i likhet med revisorerna, att en förenkling av förfaringssättet vid utanordnan-

Utskottet.

det av statsmedel är av behovet påkallad samtidigt som större likformighet på detta område bör åstadkommas. Vid en sådan omläggning av utanordningsväsendet måste jämväl frågan om ansvarigheten för verkställda utbetalningar, som därav beröres, komma under omprövning.

Vidkommande härefter de av revisorerna under § 41 föreslagna åtgärderna finner utskottet desamma vara ägnade att medföra förenklingar och besparingar. Även dessa spörsmål anser utskottet vara förtjänta av beaktande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande i fråga om utanordnandet av statsmedel av större likformighet och ett i möjligaste mån förenklat förfarande.

16:o) **Statstjänstemännens bisysslor.** Under finansdepartementet, § 42, hava revisorerna upptagit frågan om statstjänstemännens bisysslor till behandling ur social synpunkt för att om möjligt på detta område finna någon utväg till lindring av den rådande arbetslösheten bland tjänstemän och därmed likställda. (Del I sid. 103—116).

Efter att hava redogjort för vad i detta ärende tidigare förekommit, ävensom lämnat ett sammandrag av införskaffade uppgifter rörande bisysslor, innehavda av befattningshavare vid vissa ämbetsverk och myndigheter, hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Den av revisorerna verkställda undersökningen rörande bisysslor har denna gång omfattat allenast några grupper av befattningshavare inom statsförvaltningen samt vissa särskilda verk och myndigheter, varjämte den till en del avsett att erhålla utredning i vissa ovan berörda speciella hänseenden. Undersökningen giver vid handen, att ett jämförelsevis stort antal befattningshavare innehava bisysslor och att detta särskilt är förhållandet inom länsstyrelserna och fögderiförvaltningarna, där bisysslor allmänt förekomma. Beträffande övriga undersökta tjänstemannagrupper synes innehavet av bisysslor vara av proportionsvis mindre omfattning. Rådande förhållanden på det ekonomiska området synas här hava i viss mån föranlett, att en minskning ifråga om innehavet av bisysslor inträtt.

Detta revisorerernas allmänna omdöme grundas givetvis på de uppgifter, som av befattningshavarna själva lämnats, och revisorerna hava icke ansett sig böra eller kunna ingå på en undersökning, huruvida de lämnade uppgifterna äro med verkligheten överensstämmande. Det må dock uppmärksammas, att lämnandet av de uppgifter, som avse förvärvsarbete i allmänhet, varit frivilligt för befattningshavarna. Då de alltså icke varit skyldiga att i detta hänseende lämna några uppgifter, måste de i berörda avseenden redovisade, i tabellerna upptagna siffrornas värde vara i hög grad osäkert, även om i allt fall de begärda upplysningarna i ganska stor omfattning erhållits. En viss osäkerhet vidlåder för övrigt helt na-

turligt det siffermaterial, som revisorerna införskaffat och i sina tabeller här ovan meddelat, något som också inledningsvis berörts.

De iakttagelser, som revisorerna gjort, sammanfalla i viss mån med de uttalanden i denna fråga, som gjorts av 1925 års statsrevisorer å sid. 237 och följande i deras berättelse, där revisorerna anföra, att särskilt inom länsstyrelserna och fögderiförvaltningen samt även, ehuru i mindre grad, inom statsdepartementen och de centrala ämbetsverken antalet av dem, som med sin tjänst förena flera bisysslor i och för sig är avsevärt högt.

Inom länsstyrelserna och fögderiförvaltningen innehava i det närmaste 70 procent av alla befattningshavare — i såväl högre som lägre grad därvid medräknade — bisysslor, och antalet dylika för varje befattningshavare, som har sådana sysslor, uppgår i medeltal till 3. Det förefaller revisorerna, som om dessa siffror äro oproportionerligt höga. Inom de undersökta ämbetsverken är innehavet av bisysslor visserligen ganska allmänt, men procenttalet uppgår icke tillnärmelsevis till det för länsstyrelserna angivna. Beträffande postverkets personal förekomma bisysslor, såvitt av de lämnade uppgifterna framgår, endast i ganska ringa utsträckning. I fråga om Stockholmsläroverken åter är antalet bisysslor ganska stort, i det att 68 procent av de ordinarie lärarna innehava dylika sysslor.

Utöver de meddelanden, som revisorerna gjort i form av anmärkningar under de olika tabellerna här ovan, torde böra framhållas, att ett stort antal tjänstemän inom de högsta lönegraderna hava erhållit sina uppdrag av Kungl. Maj:t eller annan myndighet och att dessa uppdrag merendels äro av offentlig natur. I åtskilliga fall äro också dessa uppdrag att betrakta såsom rena honnörsposter. Befattningshavare i mellangraderna hava i vissa fall bisysslor i ganska stor utsträckning, och i åtskilliga av dessa bisysslor, särskilt vad länsstyrelserna och fögderiförvaltningen beträffar, synas vara av den art, att de borde kräva längre eller kortare tids tjänstledighet från den ordinarie tjänsten. Detta torde närmast gälla tjänstemän, som var och en innehava flera taxeringsuppdrag eller som bestrida tjänster inom städernas uppördsväsende.

Vidkommande därefter spørsmålet, i vilken utsträckning maka eller make till befattningshavare i statens tjänst innehar med statsmedel eller andra allmänna medel avlönad sysselsättning kunna några säkra slutsatser icke dragas av det i tabellerna meddelade siffermaterialet.

Slutligen vilja revisorerna beröra frågan om bisysslornas inverkan på den arbetslöshet, som för närvarande gör sig starkt kännbar inom olika lager av samhället. Det är enligt revisorernas mening självklart — något som också framgår av de avgivna utlåtandena — att åtskilliga bisysslor, särskilt uppdrag av förtroendekaraktär, icke gärna kunna överlämnas åt arbetslösa, men å andra sidan lär det icke böra möta oöverstigligen svårigheter att vidtaga sådana åtgärder, att vissa bisysslor kunna överlåtas på personer, lämpade för fullgörande av arbetsuppgifter inom ett fack, där arbetslöshet för närvarande är rådande. Att märka är nämligen, att i icke ringa utsträckning personer med god utbildning och stor erfarenhet på det räkenskapstekniska området nu sakna arbete. Härigenom skulle dessa kunna helt eller delvis få sin försörjning. Revisorerna tänka härvid på uppdrag såsom allmänna ombud i sparbanker, kontrollanter m. m. Det synes nämligen ingalunda självklart, att just länsstyrelsens befattningshavare, som nu i regel innehava dessa sysslor, äro speciellt lämpade för dylikt arbete. Revisorerna vilja även erinra om att i vissa län såsom allmänna ombud i sparbanker anlåtats revisionstekniskt

utbildade personer, som då var och en på sin anpart haft ett ganska stort antal sparbanker. Säkerligen skulle ett mera allmänt genomförande av en dylik anordning ur flera synpunkter sett vara till fördel. Revisorerna göra även gällande, att det icke är nödvändigt, att såsom fallet varit hos länsstyrelserna och vissa ämbetsverk i Stockholm, låta den kvinnliga personalen utföra övertidsarbete och särskilt arbete för kommittéer och sakkunnigas räkning. Detta arbete synes i många fall hava utan någon olägenhet kunnat anförtros åt personer, som icke varit fast knutna till statsförvaltningen. Tillämpandet av detta förfaringssätt skulle förvisso i sin mån inverka på arbetslösheten bland kontorsutbildad kvinnlig personal. Över huvud taget vilja revisorerna framhålla, att det synes vara önskvärt, att vederbörande myndigheter, då fråga är om beredande av sysselsättning eller arbete, som icke med nödvändighet kräver speciell sakkunskap, ville mer än hittills synes hava varit fallet beakta betydelsen av sådana åtgärder, som direkt eller indirekt kunna medverka till arbetslöshetens bekämpande. Man måste nämligen enligt revisorernas mening under nu rådande förhållanden söka i största möjliga utsträckning ransonera de arbetstillfällena, som stå till buds även inom offentlig verksamhet.

Revisorerna vilja i detta sammanhang även fästa uppmärksamheten på, att ofta mycket arbetskrävande uppdrag av viss myndighet lämnas en befattningshavare, vilket uppdrag av såväl denne själv som myndigheten ifråga betraktas såsom varande av offentlig karaktär, på grund varav vederbörande befattningshavare anser sig kunna utföra arbetet under fastställd tjänstetid, utan att tjänstledighet behöver begäras från den ordinarie befattningen. Revisorerna hava vid sin granskning funnit, att det är nödvändigt att i nämnda hänseende genomföra en effektivare kontroll.

Även om vad här berörts endast hänför sig till vissa delar av det stora arbetslöshetsproblemet och några mera betydelsefulla resultat knappast torde kunna omedelbart vinnas genom de av revisorerna sålunda föreslagna åtgärderna och gjorda påpekandena, hava de dock ansett sig böra medverka till att på den statliga förvaltningens område skärpt uppmärksamhet ägnas åt att, där så ske kan, sådana åtgärder vidtagas, som kunna vara ägnade att motverka och minska arbetslösheten inom landet.

Yttrande har avgivits av allmänna civilförvaltningens och kommunikationsverkens lönenämnder (Del III sid. 67—70), vilka, bland annat, framhållit, att även om lönenämnderna icke funne sig kunna förorda några direkta författningsföreskrifter utöver vad som föreslagits av 1928 ars lönekommitté, det dock ville synas nämnderna, att vad revisorerna anført gäve vid handen, att tillämpningen av gällande bestämmelser inom åtskilliga grenar av statsförvaltningen vore sådan, att det kunde anses vara påkallat att vidtaga särskilda åtgärder för att bereda arbetstillfällena åt därför skickade arbetslösa. Emellertid läte det sig icke göra att enbart på grundval av den utav revisorerna förebragta utredningen vidtaga några direkta åtgärder i sådant syfte. Härför erfordrades nämligen en allsidig och ingående undersökning.

Utskottet.

Såsom revisorerna framhållit har frågan om statstjänstemännens bisysslor tidigare varit föremål för statsmakternas prövning. Sedan Kungl.

Maj:t med anledning av 1926 års riksdags därom gjorda hemställan föranstaltat om en särskild utredning i ärendet, framlades resultatet härav år 1929 i »Betänkande med utredning och förslag angående statstjänstemännens bisysslor». Detta förslag ligger fortfarande under Kungl. Maj:ts prövning. Den av revisorerna nu verkställda undersökningen har haft till huvudsakligt syfte att pröva frågan om bisysslorna i avsikt att därmed finna någon utväg för åstadkommande av lindring i rådande arbetslöshet. Utskottet finner den av revisorerna behandlade frågan vara av stor betydelse och anser varje möjlighet böra tillvaratagas, som kan i någon mån bidra till en minskning av arbetslösheten. Det av revisorerna framlagda undersökningsmaterialet finner utskottet emellertid icke tillräckligt för att på grundval av detsamma framlägga förslag om åtgärders vidtagande i av revisorerna angivet syfte. Utskottet förutsätter emellertid, att den av revisorerna behandlade frågan kommer att bli föremål för övervägande i samband med prövningen av de i ovannämnda utredning framkomna förslagen. Utskottet har emellertid velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

17:o) **Akademiska sjukhuset i Uppsala.** Under ecklesiastikdepartementet, § 45, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande förefintliga bristfälligheter å olika lokaler — i synnerhet kvinnokliniken — vid akademiska sjukhuset i Uppsala (Del I sid. 127 och 128).

I proposition nr 156 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag om uppförande och inredning av nybyggnad för nämnda kvinnoklinik. Denna fråga kommer alltså att i annat sammanhang bli föremål för riksdagens prövning, vilket utskottet velat härmed för riksdagen

anmäla.

18:o) **Tillfällig löneförbättring till vissa lärare vid privatläroverken.** Under ecklesiastikdepartementet, § 49, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande utbetalandet av tillfällig löneförbättring till vissa lärare vid privatläroverken (Del I sid. 143—145).

Efter en erinran om de grunder, enligt vilka tillfällig löneförbättring av statsmedel i detta fall utgår, hava revisorerna framhållit, att någon begränsning av den tid, varunder ifrågavarande lärare äga att under sjukledighet bibehålla den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättringen, icke finnes angiven, ävensom att som villkor för löneförbättringens utgående icke föreskrivits skyldighet för vederbörande skola att av egna medel bidra till avlöning åt sjukledig lärare.

Härtill hava revisorerna knutit följande allmänna uttalande.

Enligt revisorernas mening lärer det knappast hava varit avsett, att tillfällig löneförbättring av statsmedel skulle utgå på sätt ovan angivits. Det synes åtminstone kunna ifrågasättas, huruvida icke föreskrift borde meddelas att löneförbättringen skall utgå till sjukledig lärare endast för den tid vederbörande läroanstalt utbetalar avlöning till den tjänstledige läraren. I annat fall synes anställningen, såsom i förenämnda exempel, knappast hava någon annan praktisk betydelse än att utgöra en förutsättning av formell art för att vederbörande lärare skall komma i åtnjutande av den statliga löneförbättringen.

Revisorerna hava ansett sig böra bringa ovanstående till riksdagens kännedom.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och skolöverstyrelsen (Del III sid. 91—96).

Utskottet.

I likhet med revisorerna finner utskottet de påtalade förhållandena mindre tillfredsställande. Då utskottet emellertid förutsätter, att Kungl. Maj:t kommer att taga detta spörsmål under omprövning, vill utskottet nu inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

19:o) **Avlöningsförmåner åt folkskollärare m. fl. under tjänstledighet.** Under ecklesiastikdepartementet, § 50, hava revisorerna framhållit, huruvida enligt bestämmelserna i kungörelsen den 16 september 1918 (nr 760) angående avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt statsbidrag till sådan avlöning åt lärare statsverket kommer att få vidkännas särskilda kostnader såväl vid lärares ledigheter för enskilda angelägenheter som i de fall, då ledigheten föranletts av uppdrag att tjänstgöra å annan icke-statlig befattning (Del I sid. 145—148).

Efter att hava med några exempel belyst förhållandena på detta område hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande.

Redan den omständigheten, att här avsedda lärare under tjänstledighet för att uppehålla annan befattning i kommunal tjänst få bibehålla en avsevärd del av avlöningsförmånerna å sin ordinarie lärarbefattning, synes vara anmärkningsvärd och står ej heller i överensstämmelse med vad som tillämpas i s. k. nyreglerade verk. I det av 1928 års lönekommitté utarbetade förslaget till lönebestämmelser för ifrågavarande lärargrupper hava föreslagits liknande stadganden i förevarande avseende, som gälla för befattningshavare i nyssnämnda verk.

Därest det icke befines lämpligt att i avvaktan på den förestående löne regleringen för ifrågavarande lärare vidtaga någon ändring av här avsedda bestämmelser, anse sig dock revisorerna böra ifrågasätta, huruvida tillräckliga garantier förefinnas för tillvaratagande av det allmännas intresse av att dylika tjänstledigheter icke beviljas i alltför stor utsträckning.

Enligt revisorernas mening synes det i varje fall böra tagas under

övervägande, huruvida icke som villkor för erhållande av tjänstledighet för att uppehålla annan befattning borde föreskrivas, att vederbörande skall avstå åtminstone så mycket som åtgår till vikariens avlöning, så att statsverket icke behöver vidkännas direkta utgifter på grund av ledigheterna.

Med hänsyn till de besparingar, som torde kunna ernås på ifrågasvarande område, hava revisorerna ansett sig böra bringa dessa förhållanden till riksdagens kännedom.

Revisorerna vilja i detta sammanhang erinra, att frågan om vissa ändringar av ovannämnda kungörelse om avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt statsbidrag till sådan avlöning torde även av annan anledning bliva aktuell inom kort, nämligen i samband med genomförandet av den av riksdagen begärda ändringen av sättet för utbetalande av statsbidrag för avlönande av lärarpersonalen vid ifrågasvarande skolor, varigenom dessa bidrag icke skulle beräknas för kalenderår utan för budgetår.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och skolöverstyrelsen (Del III sid. 96—100), vilka ansett, att en författningsändring på området är påkallad.

På grund av vad revisorerna anfört beträffande olägenheterna av gällande bestämmelser rörande avlöningsförmånerna åt folkskollärare m. fl. under tjänstledighet finner utskottet angeläget, att en författningsändring sker. I likhet med revisorerna och skolöverstyrelsen anser utskottet, att ändringen i fråga bör gå i den riktningen, att kommunalt anställda lärare vid tjänstledighet av annan anledning än sjukdom eller offentligt uppdrag skola av sin lön avstå, vad som erfordras för befattningens uppehållande. Såsom skolöverstyrelsen erinrat ligger för närvarande under utredning hos särskilda sakkunniga förslag till ändrade grunder för statens understödjande av folkskoleväsendet. Det synes utskottet lämpligt, att i samband härmed till närmare prövning upptages frågan om erforderlig ändring i gällande avlönings- och statsbidragsförfattningar. Då utskottet har anledning förutsätta att så kommer att ske, utan att särskild åtgärd vidtages från riksdagens sida, vill utskottet inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

20:o) **Resekostnads- och traktamentsersättning till befattningshavare hos hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna.** Under jordbruksdepartementet, § 52, hava revisorerna gjort vissa erinringar beträffande storleken av de resekostnads- och traktamentsersättningar, som utgå till befattningshavare hos hushållningssällskapen (Del I sid. 149—158).

Efter att hava lämnat en redogörelse för de grunder, efter vilka ifrågasvarande ersättningar utgå, hava revisorerna anfört följande.

Under nuvarande finansiella förhållanden är det av synnerligen stor vikt, att även för hushållningssällskapens del alla möjligheter för nedbringande av förvaltningskostnaderna iakttagas. I anslutning till de åtgärder, som vidtagits för nedbringande av statsverkets kostnader för tjänsteresor, synes det böra tagas under övervägande, huruvida icke motsvarande besparingsbestämmelser lämpligen böra vinna tillämpning även för hushållningssällskapens befattningshavare. Härvid torde man kunna utgå från att dessa befattningshavare icke böra åtnjuta högre traktamentsersättning än statens befattningshavare i samma tjänsteställning och med motsvarande tjänstgöringsförhållanden.

Med denna utgångspunkt läser en sänkning av traktamentsersättningen i första hand böra ske i avseende å resor inom eget tjänstgöringsområde för sekreterare, skattmästare och konsulent. Förslagsvis bör ersättningen bestämmas till för sekreteraren högst 15 kronor för dygn, varav 9 kronor för dag och 6 kronor för natt, samt för skattmästare och konsulent högst 13 kronor för dygn, varav 8 kronor för dag och 5 kronor för natt. Även för andra hushållningssällskapens befattningshavare, vilkas traktamentsersättning utmätts efter förmånligare grunder, än de, som gälla för statens befattningshavare i samma tjänsteställning och med likartade arbetsuppgifter, torde en motsvarande sänkning av traktamentsersättningen böra vidtagas. I anslutning till vad som gäller för här ovan uppräknade statsanställda befattningshavare, synes traktamentsersättning icke böra utgå för dag, varav högst 6 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning.

Till befattningshavare, som deltagar i premiering, bör resekostnads- och traktamentsersättning även utgå enligt nyss angivna grunder.

Givetvis böra de grunder, efter vilka resekostnads- och traktamentsersättning skola utgå till hushållningssällskapens befattningshavare, bli likartade för samtliga hushållningssällskap.

På grund av vad sålunda anförts synes det revisorerna önskvärt, att riksdagen såsom villkor för hushållningssällskaps åtnjutande av statsbidrag föreskriver, att resekostnads- och traktamentsersättning icke må utgå efter förmånligare grunder till hushållningssällskapens befattningshavare än till statens befattningshavare i samma tjänsteställning och med motsvarande tjänstgöringsförhållanden. Den sålunda ifrågasatta förändringen torde böra snarast möjligt genomföras.

Yttranden hava avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapens ombuds förvaltningsutskott (Del III sid. 102—108).

Under § 57 hava revisorerna beträffande befattningshavarna hos skogsvårdsstyrelserna gjort samma erinringar som under § 52 och i sitt uttalande anslutit sig till vad under sistnämnda paragraf anförts.

Yttranden hava i detta fall avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund (Del III sid. 128—135).

Utskottet.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på, att de av revisorerna behandlade frågorna varit föremål för behandling vid innevarande års riksdag. Med anledning av väckta motioner uttalade nämligen jordbruksutskottet i

sitt utlåtande nr 2 under punkt 25, att utskottet hyste den uppfattningen, att rese- och traktamentsersättning till hushållningssällskapens befattningshavare liksom även dessa befattningshavares avlöningsförmåner i övrigt icke borde utgå efter förmånligare grunder än till statens befattningshavare i enahanda tjänsteställning och med motsvarande tjänstgöringsförhållanden. Jordbruksutskottet framhöll emellertid vidare, att, då förevarande spörsmål senare komme under riksdagens bedömande i samband med behandlingen av statsutskottets utlåtande över statsrevisorernas berättelse och då med hänsyn till att det för budgetåret 1934/1935 äskade anslaget till hushållningssällskapen hade avseende å hushållningssällskapens verksamhet under kalenderåret 1934 det ifrågasatta villkoret icke syntes kunna uppställas beträffande anslaget för nästa budgetår, utskottet icke ansåge sig då böra göra någon direkt hemställan i saken. I sitt utlåtande nr 1, punkt 67, har jordbruksutskottet likaledes med anledning av väckta motioner gjort enahanda uttalande beträffande skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare.

Jämväl statsutskottet är av den meningen, att särskilda bestämmelser ifråga om rese- och traktamentsersättning böra komma till stånd för ifrågavarande befattningshavare på sätt jordbruksutskottet anfört och att föreskrift härom bör uppställas som villkor för hushållningssällskapens och skogsvårdsstyrelsernas åtnjutande av statsbidrag. I vad mån även beträffande befattningshavarnas avlöningsförmåner motsvarande bestämmelser böra meddelas torde få bero på ytterligare utredning.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må besluta

a) att som villkor för hushållningssällskapens och skogsvårdsstyrelsernas åtnjutande av statsbidrag från och med år 1935 föreskriva, att särskilda bestämmelser skola, på sätt ovan anförts, införas i fråga om rese- och traktamentsersättning åt där anställda befattningshavare,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela nämnda beslut.

21:o) Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Under jordbruksdepartementet, § 58, hava revisorerna anfört följande.

Från svenska mejeriernas riksförening u. p. a. hava revisorerna under hand erhållit uppgifter *dels* om de arvoden, som tillkomma den hos riksföreningen anställda personalen, samt grunderna för till samma personal utgående resekostnads- och traktamentsersättningar *dels ock* å de kostnader för föreningens verksamhet till och med den 30 juni 1933, som bestritts av mjölkavgifter. Däremot har man icke ansett sig böra tillmötesgå revisorernas önskan att erhålla motsvarande uppgifter jämväl beträffande de till ordföranden och övriga ledamöter i föreningens styrelse utgående

arvoden och reseersättningar, enär kostnaderna härför icke bestridas av mjölkavgifter utan av föreningens egna medel.

Då det för revisorerna skulle vara av stort intresse att icke blott få kännedom om användningen av de till riksföreningen inflytande mjölkavgifterna utan även att erhålla en överblick av föreningens medelsförvaltning i dess helhet vilja revisorerna uttala det önskemålet, att åtgärder måtte vidtagas för att tillförsäkra revisorerna tillgång till föreningens samtliga räkenskaper.

Utskottet.

Utskottet är av den uppfattningen att föreningens samtliga räkenskaper med hänsyn till de allmänna uppgifter, som numera anförtrotts föreningen ifråga, böra tillhandahållas riksdagens revisorer, därest de önska taga del av dem vid fullgörande av sin granskning (jfr 1931 års riksdagsskrivelse nr 342). Föreskrift härom läser böra meddelas av Kungl. Maj:t på framställning av riksdagen.

I anledning härav hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte meddela föreskrift därom, att Svenska mejeriernas riksförenings u. p. a. räkenskaper skola vara underkastade granskning av riksdagens revisorer.

22:o) Pensionering i statens pensionsanstalt av viss lärarpersonal. Under pensionsväsendet, § 59, hava revisorerna meddelat sina iakttagelser beträffande utbetalande vid statens pensionsanstalt av s. k. uppskjuten pension (Del I sid. 174—178).

Revisorerna hava redogjort för innehållet i gällande bestämmelser på området och i tabellarisk form belyst den verkan, som berörda bestämmelser medfört. Härtill hava revisorerna gjort följande uttalande.

Omständigheterna i nu föreliggande fall synas revisorerna ganska märkliga. På grund av pensionsbestämmelsernas avfattning möjliggöres för lärare, som avgått från sin befattning och sedermera efter en längre tids frånvaro från undervisningsverksamhet erhållit vikariat under en läsmånad, att förskaffa sig genast börjande tjänstepension, då han eljest antingen icke varit berättigad till någon som helst pension eller allenast uppskjuten pension till obetydligt belopp. Såvitt revisorerna hava sig bekant förefinnes icke någon motsvarighet till nu berörda pensionsförhållanden inom andra områden av det statliga pensionsväsendet. Det torde vara uppenbart, att, därest Kungl. Maj:t och riksdagen ägt kännedom om nu påpekade omständigheter, en ändring i reglementet skulle hava kommit till stånd. Särskilt anmärkningsvärt finna revisorerna det förhållandet, att lärare vid så hög levnadsålder och så lång tids uppehåll i tjänstgöringen inom undervisningsväsendet som här förekommit fått återinträda såsom lärare. Framhållas bör också, att genom nu tillämpade förfaringssätt statsverket åsamkats avsevärda utgifter.

Vad sålunda förekommit hava revisorerna, som finna omedelbara änd-

ringar i nu angivna hänseenden påkallade, ansett vara av den synnerligen anmärkningsvärda beskaffenhet, att de velat därå fästa riksdagens uppmärksamhet.

Förklaring har avgivits av statens pensionsanstalt (Del III sid. 136—138).

Av vad revisorerna anfört torde det vara uppenbart, att missbruk av pensioneringsmöjligheterna föreligga och att den avfattning, som de anförda bestämmelserna i reglementet för statens pensionsanstalt erhållit, föranlett, att statsverket belastats med avsevärda kostnader, som icke varit motiverade. Härtill kommer, att det återanställande av lärare, som möjliggöres genom bestämmelserna ifråga, icke kan sägas vara till någon som helst fördel ur undervisningens intresse.

Utskottet.

Enligt vad utskottet inhämtat har statens pensionsanstalt i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 november 1933 hemställt om ändring i nämnda avseende av anstaltens reglemente och därvid framlagt alternativa förslag. Då den av revisorerna behandlade frågan således är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, lärer någon särskild åtgärd nu icke erfordras från riksdagens sida för att åvägabringa rättelse i angivet hänseende.

Vad i ärendet förekommit har utskottet emellertid velat för riksdagen
omförmäla.

23:o) Pensionstillägg och dyrtidstillägg åt pensionärer hos vissa pensionskassor. Under pensionsväsendet, §§ 61—65, hava revisorerna gjort vissa uttalanden beträffande pensionstillägg och dyrtidstillägg till pensionärer hos vissa pensionskassor och därvid föreslagit ändringar i olika hänseenden i gällande bestämmelser på hithörande område (Del I sid. 181—198).

De av revisorerna sålunda berörda spörsmålen komma på grund av väckta motioner, som remitterats till bankoutskottet, i annat sammanhang under riksdagens prövning; vilket utskottet velat härmed för riksdagen

anmäla.

24:o) Tjänsteläkare vid de affärsdrivande verken. Under statens affärsverksamhet, § 66, hava revisorerna meddelat, att de infordrat vissa uppgifter från de affärsdrivande verken angående därstädes anställda tjänsteläkares avlöningsvillkor (Del I sid. 199 och 200).

Härtill hava revisorerna knutit följande uttalande.

Vid granskning av de inkomna uppgifterna hava revisorerna till en början konstaterat, att arvodena, som i regel utgå med visst belopp per person och år, variera i rätt avsevärd grad, icke blott verken sinsemellan, utan även inom ett och samma verk. Det förefaller revisorerna som om giltig anledning icke förefunnes att tillämpa så skiftande löneskalor,

som här kunnat konstateras, då fråga är om ersättning för ett arbete, som i allmänhet torde vara tämligen ensartat.

Huruvida de utgående arvodena kunna anses skäligen synes revisorerna kunna ifrågasättas. Nu utgående arvoden torde i allmänhet hava fastställt vid en tidpunkt med väsentligt lägre penningvärde än det nuvarande. Detta gäller exempelvis i fråga om statens järnvägar, där arvodena utgått med oförändrade belopp alltsedan den 1 juli 1920, alltså vid en tidpunkt då levnadskostnadsstegringen nådde sin kulmen. Enligt revisorernas mening kan det icke vara rimligt att medan bland annat statens befattningshavare är efter år på grund av indextalets fall, men även av andra skäl fått vidkännas betydande lönereduceringar, den grupp befattningshavare, varom här är fråga, skall bibehållas vid en oförändrad löneställning.

Revisorerna hava vidare funnit, att vissa verksläkare av vederbörande verk uppburit högst avsevärda belopp. Så har under år 1932 en postläkare i Stockholm uppburit nära 20,000 kronor, en av telegrafverkets läkare i Stockholm över 17,000 kronor och två järnvägläkare i Stockholm vardera 16,585 och 12,255 kronor. Samtidigt har konstaterats, att andra verksläkare i Stockholm icke uppnått högre inkomstbelopp än omkring 1,700 kronor för samma år. De påvisade variationerna bero visserligen till en del på den förut omnämnda skiftande arvodesberäkningen, men givetvis i främsta rummet på klientfördelningen, som i ovan berörda fall varierar mellan i runda tal 125 och 1,420.

Att inom en stad, där vederbörande verk har flera läkare anställda, en läkare tilldelas icke mindre än omkring 1,420 klienter synes i främsta rummet ur de vård sökandes synpunkt men givetvis även från verkets mindre lämpligt. Det kan i detta sammanhang förtjäna framhållas, att nu framförda mening, åtminstone år 1923, delats av järnvägsstyrelsen. I en med anledning av ett av 1923 års revisorer gjort uttalande angående järnvägläkarnas avlöningsförmåner (§ 18) avgiven förklaring har järnvägsstyrelsen anfört följande:

Vad angår de järnvägläkare, vilkas årsinkomster från verket revisorerna funnit särskilt anmärkningsvärda, så vill styrelsen med hänsyn till att vart och ett av dessa järnvägläkares distrikt omfattar ett ovanligt stort antal personer samt att det fördenskull kan vara för verket och vederbörande personal förmånligt, att en uppdelning av dessa distrikt kommer till stånd, taga i övervägande, huruvida åtgärder i sådan riktning böra vidtagas.

Huruvida järnvägsstyrelsen gjort allvar av sin avsikt att taga saken under övervägande hava sig revisorerna icke bekant. Däremot hava revisorerna funnit att de förhållanden, som i nu berörda avseende påtalades år 1923, alltjämt kvarstå oförändrade.

Revisorerna hava ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet å ovanberörda förhållanden, då dessa syntes revisorerna vara av beskaffenhet att påkalla närmare utredning.

Yttranden hava avgivits av generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, telegrafstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen, ävensom av styrelsen för kommunikationsverkens läkareförening (Del III sid. 158—170).

Såsom av revisorernas granskning framgår hava olika grunder vid beräkandet av arvoden till de vid de affärsdrivande verken anställda läkarna tillämpats icke blott verken emellan utan även inom ett och samma verk. Utskottet anser därför önskvärt, att utredning verkställes i syfte att åstadkomma större enhetlighet på detta område, i samband varmed jämväl bör undersökas, huruvida de till dessa läkare utgående arvodena må anses lämpligt avvägda.

Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma större enhetlighet i fråga om de vid affärsverken anställda läkarnas arvoden.

25:o) **Upprensning av norra inloppet till Fårösund.** Under statens affärsverksamhet, § 71, hava revisorerna beträffande upprensningen av norra inloppet till Fårösund meddelat, att de verkställt en närmare granskning av företaget och dess bokföring och därvid framställt vissa erinringar mot av vattenfallsstyrelsen i samband därmed vidtagna åtgärder (Del I sid. 209—220).

I sitt utlåtande nr 18 angående beredande av ytterligare medel till upprensning av norra inloppet till Fårösund m. m. har utskottet yttrat sig rörande de spörsmål, som revisorerna sålunda upptagit till behandling; varom utskottet velat här

erinra.

26:o) **Köpings hamn.** Under statens affärsverksamhet, § 72, hava revisorerna meddelat, att de vid granskning av vattenfallsstyrelsens balansräkning uppmärksammat, att en fordran å Köpings stad å 946 kronor 61 öre, vilket belopp rätteligen skall utgöra 818 kronor 61 öre, under en följd av år balanserats (Del I sid. 220—224).

Revisorerna hava vid hos vattenfallsstyrelsen framställd förfrågan angående anledningen till att denna fordran ej utkrävts fått meddelande om, att arbetschefen L. Lawski vid olika tillfällen under åren 1928—1932 givit order att räkning å staden ej skulle utskrivas förrän visst muddringsarbete färdigställts. Köpings stads myndigheter hade bekräftat, att de ej ägt kännedom om fordringen förrän på senaste tiden.

Efter framställning till Köpings stads hamnstyrelse hava revisorerna fått emottaga vissa handlingar rörande av Lawski under åren 1924—1928 för stadens räkning upprättat förslag till djuphamn för staden. Av dessa handlingar hava revisorerna återgivit följande räkning och protokollsutdrag.

Räkning Köpings Hamnstyrelse till Kapten L. Lawski, Stockholm.

1924—26	Undersökningar och förslag till djuphamn vid Malmön ...	4,000
1924—28	Markundersökningar, utarbetande av detaljerade förslag, utredningar, kostnadsberäkningar, driftkalkyler, föredrag, sammanträden, resor till Köping (cirka 14 resor varav hälften med nattlogi) samt i övrigt biträdande verksamhet åt hamnstyrelsen för djuphamnsfrågans genomförande (se bifogade sammanställning)	3,000
	Summa kronor	7,000

Stockholm den 19 dec. 1931.

Lars Lawski.

Kapten V V K

Utdrag av protokollet, hållet vid hamnstyrelsens sammanträde å Rådhuset i Köping den 2 december 1933.

§ 1.

S. D. Herr Ordföranden meddelade, att han och herr Falk uppvaktat kapten Lars Lawski i Stockholm för att söka träffa uppgörelse med denne i enlighet med det av Hamnstyrelsen vid sammanträde den 9 sistlidne oktober fattade beslutet. Kapten Lawski hade därvid till en början framhållit, att den möjlighet för Hamnstyrelsen att erhålla avskrivning av vattenfallsstyrelsens fordran, som han tidigare ställt i utsikt, icke längre förefanns, enär revisorerna uppmärksammat denna post och nästan velat göra gällande, att Lawski skulle hava tagit betalning från två håll, nämligen från såväl Vattenfallsstyrelsen som Köpings stad. Under sådana förhållanden ansåg sig Lawski förhindrad att kunna tillstyrka en framställning från Hamnstyrelsen om avskrivning. Rörande ersättningen till Lawski hade denne påpekat, att större delen av det debiterade arvudet hänförde sig till av honom havda utgifter, varför han knappast finge någon ersättning alls för sitt arbete. Efter långa förhandlingar hade slutresultatet av uppvaktningen blivit, att Lawski förklarar sig villig godtaga 5,000 kronor såsom full ersättning i ett för allt, däri även inbegripet Vattenfallsstyrelsens fordran å 946 kronor 61 öre, under förutsättning, att han av Hamnstyrelsen erhöle skriftlig förklaring, att styrelsen vore villig att hos stadens myndigheter förorda en sådan uppgörelse. Herr Ordföranden sade sig för sin del vilja tillstyrka detta.

Herr Falk yttrade: Han vore egentligen emot att utbetala beloppet, då det icke finnes några handlingar, som styrka kapten Lawskis uppdrag att utarbeta förslag till djuphamn vid Malmön. Saken ligger dock så till, att kapten Lawski faktiskt utfört visst arbete och haft utgifter därför. Av Lawskis resonemang vid besöket hos denne framgick, att han ansåg sig hava erhållit uppdraget vid Södertäljekanalens invigning. Enligt talarens uppfattning torde något fel vara begånget, var det nu kan ligga. Enligt nu föreliggande förslag till uppgörelse skulle ersättningen till Lawski bliva cirka 4,000 kronor, då han själv får betala 946 kronor 61 öre till vattenfallsstyrelsen. Då talaren tidigare ansett en ersättning till Lawski å 3,000 kronor skälig och med hänsyn till att det får betraktas som en hederssak för staden att komma till en uppgörelse och då det ej torde gå att pressa ned beloppet mera, vore han villig att

gå med på den nu föreslagna uppgörelsen ävensom att stödja densamma i drätselkammaren och stadsfullmäktige.

För bifall till förslaget om uppgörelse talade även vice ordföranden och herr A. W. Pettersson.

Hamnstyrelsen beslöt härefter enhälligt

att för sin del godkänna den med kapten Lawski träffade preliminära uppgörelsen, innebärande att kapten Lawski i ersättning för sitt arbete i samband med frågan om förläggande av en djuphamn vid Malmö tillerkännes i ett för allt 5,000 kronor, däri även inbegripet det belopp å 946 kronor 61 öre, som av vattenfallsstyrelsen debiterats Köpings stad för arbeten med Malmöförslaget,

att tillstålla kapten Lawski en skrivelse med meddelande om detta hamnstyrelsens beslut och under framhållande av att styrelsen kommer att stödja en uppgörelse på angivna villkor hos drätselkammaren och stadsfullmäktige,

samt att ingå till stadsfullmäktige med framställning om godkännande av den med kapten Lawski träffade preliminära uppgörelsen, ävensom att till likviderande av beloppet erhålla ett förskott å 5,000 kronor att fördelas å hamnstyrelsens budget under 3 år från och med 1934.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande i frågan.

Revisorerna vilja framhålla, att Lawskis ovanberörda arbete för Köpings stads räkning till tiden delvis sammanfallit med hans arbete såsom arbetschef för den av vattenfallsstyrelsen utförda uppmuddringen av Mälarens farleder och särskilt med styrelsens muddringar i Köpings-trakten.

Tiden har icke medgivit ett fullföljande från revisorernas sida av undersökningen rörande arbetschefen Lawskis ställning till Köpings stad. Vad som framkommit i hamnsstyrelsens ovan intagna protokoll är emellertid av den beskaffenhet, att revisorerna ansett sig icke kunna underlåta att bringa saken till riksdagens kännedom.

Förklaringar hava avgivits av vattenfallsstyrelsen och arbetschefen Lawski (Del III sid. 189—193).

Utskottet måste för sin del beteckna de av arbetschefen Lawski vidtagna åtgärderna såsom anmärkningsvärda och har icke funnit förklaringarna vara tillfredsställande. Det hade enligt utskottets mening varit naturligt, att vattenfallsstyrelsen låtit verkställa en närmare undersökning i det påtalade fallet.

Utskottet.

Vad i ärendet förekommit har utskottet ansett vara av den allvarliga beskaffenhet, att utskottet icke kunnat underlåta att detsamma för riksdagen

omförmäla.

27:o) **Kraftstationen vid Sillre.** Under statens affärsverksamhet, § 73, hava revisorerna till skärskådan upptagit vissa av vattenfallsstyrelsen i

samband med anläggandet av en kraftstation vid Sillre vidtagna åtgärder (Del I sid. 224—226).

Efter att hava lämnat en uppgift å de anslag, som av de senaste årens riksdagar anvisats för ändamålet, hava revisorerna gjort följande uttalande.

Av vattenfallsstyrelsens bokslut för år 1931 finner man att kraftanläggningen vid Sillre genom en extra avskrivning (»administrationskostnader») nedskrivits med 100,000 kronor. Av 1932 års bokslut framgår vidare, att anläggningen i fråga nedskrivits med ytterligare 132,000 kronor (»administrationskostnader» 70,000 kronor och »kostnader för förberedande undersökningar för Sillre» 62,000 kronor).

Vattenfallsstyrelsen har sålunda i detta fall först till fullo utnyttjat de av riksdagen för byggnadsföretaget anslagna medlen och därefter genom avskrivningsåtgärden nedskrivit anläggningskapitalet med 232,000 kronor, varigenom av anslagsmedlen frigjorts motsvarande belopp och möjlighet beretts att å företaget än en gång nedlägga en kostnad motsvarande beloppet i fråga.

Det torde böra bemärkas att här är fråga om en nyanläggning, vartill riksdagen beviljat ett till beloppet bestämt anslag i och för kapitalökning. Någon genom slitning eller annorledes förklarlig slopning av anläggning eller materiel kan sålunda icke hava förekommit. Vid under hand gjord förfrågan har i vattenfallsstyrelsen inhämtats att förfaringssättet att genom extra avskrivningar nedskrivna en nyanläggning visserligen icke vore vanligt inom verket, men att man i detta speciella och ett par andra fall ansett, att driftöverskottet medgäve en dylik nedskrivning. Ett sådant förfaringssätt innebär att verket använt driftmedel till kapitalinvestering och sålunda kringgått principen att alla medel för kapitalökning skola beviljas av riksdagen. Det ligger enligt revisorernas mening i sakens natur att administrationskostnader och föregående undersökningar vid kraftverksbyggnader alltid skola inberäknas i byggnadskostnaderna. Sker avsteg från denna princip bör i varje fall riksdagen därom göras underkunnig.

Vid undersökning om anslaget nuvarande ställning hava revisorerna kunnat konstatera att anslaget ifråga, trots de gjorda nedskrivningarna å 232,000 kronor, den 30 september detta år överskridits med cirka 110,000 kronor. Om man till de av riksdagen beviljade anslagsmedlen (2,250,000 + 400,000 + 175,000 =) 2,825,000 kronor lägger ovannämnda avskrivningar å 232,000 kronor och nyss nämnda 110,000 kronor utgör i verkligheten kostnaden för anläggningen av kraftstationen vid Sillre den 30 september i år (232,000 + 110,000 + 2,825,000 =) 3,167,000 kronor. Ovanberörda avskrivning av undersökningskostnader, kronor 62,000, lär emellertid delvis avse undersökning för ett tidigare förslag till kraftverksbyggnad, vilket sedermera av tekniska skäl övergivits. Även om hänsyn tages till nyssberörda förhållanden och sålunda möjligen någon del av den gjorda avskrivningen skulle kunna godtagas, kvarstår dock att anslagssumman överskridits med omkring 300,000 kronor.

Revisorerna kunna icke underlåta att härvid påpeka vad vattenfallsstyrelsen i ovannämnda hemställan om anvisande av ytterligare anslagsmedel å 175,000 kronor framhöll, nämligen att då »överenskommelser om samtliga till ifrågavarande anläggning hörande leveranser av större maskiner voro träffade och arbetena till större delen fullbordade, kunde den

totala kostnaden för hela anläggningen med tillbörlig säkerhet beräknas». Icke desto mindre har, fränsett nedskrivningen av anläggningskapitalet under byggnadstiden, anslaget nu överskridits med nyssberörda belopp, 110,000 kronor.

Revisorerna finna vattenfallsstyrelsens ovan påtalade förfaringssätt synnerligen anmärkningsvärt.

Förklaring har avgivits av vattenfallsstyrelsen (Del III sid. 194—196), som anfört följande.

Vattenfallsstyrelsen kan icke dela revisorernas åsikt, att kostnaderna för administration och förberedande utredningar för kraftverksbyggnader alltid skola inberäknas i byggnadskostnaderna. Inom solida enskilda affärsföretag anses det tvärtom vara en sund ekonomisk praxis att i största möjliga utsträckning undvika att belasta kontot för nyanläggningar med kostnader för administration och förberedande utredningar utan i stället avskriva dylika kostnader.

Vid statens järnvägar plägar endast en mindre del av kostnaderna för byggnadsbyrå och elektrotekniska byrå påföras anläggningskostnaderna för järnvägsbyggnader respektive järnvägselektrifiering. Vid telegrafverket bruka inga på anläggningsarbeten belöpande administrationskostnader, vare sig centrala eller lokala, påföras anläggningskontot utan alla dessa kostnader pläga avföras såsom driftkostnader, och detta i angivet syfte att hålla anläggningskostnaderna nere (se sid. 8 i den uti 1932 års statsverksproposition avtryckta utredningen av 1931 års lånemödesrevision).

Att vattenfallsstyrelsen hittills icke kunnat fullständigt följa telegrafstyrelsens exempel härvidlag sammanhänger därmed, att vattenfallsverket successivt övergått från att till en början ha varit i huvudsak ett byggande verk till att numera vara i främsta rummet ett driftverk, ehuru väl nybyggnaderna ännu ha relativt stor omfattning.

Helt naturligt måste nybyggnaderna fullt ut bära sin andel i verkets centrala administrationskostnader, så länge nybyggnaderna voro huvudsaken i verksamheten. I och med att driften blivit dominerande och kraftverksrörelsen lämnat full ränta på kapitalet, har det däremot framstått såsom önskvärt, att vid vattenfallsverket liksom vid andra bärkraftiga affärsföretag nybyggnaderna avlastades från pålägg på grund av utgifterna för den centrala förvaltningen.

Sälunda ha sedan flera år tillbaka anläggningsarbetena icke påförts någon andel av kostnaderna för styrelsens chef, ledamöter och överrevisorer samt för administrativa byrå och kamerabyrå, ehuru dessa förvaltningsorgan i stor utsträckning varit sysselsatta för anläggningsarbetenas räkning. Därjämte har, likaledes sedan flera år, utav kostnaderna för kraftverksbyrå och byggnadstekniska byrå endast relativt måttliga andelar påförts anläggningsarbetena och resten täckts med driftmedel.

Alltmera har man sälunda inom vattenfallsverket övergått till att avlasta nyanläggningar från deltagande i centrala administrationskostnader. Detta har särskilt varit fallet med senare tiders anläggningar i Norrland. Så ha t. ex. varken centrala eller lokala administrationskostnader påförts anläggningskontot för den nya tilloppstunneln vid Porjus kraftstation och för kraftledningen Porjus—Luleå.

När tilläggsanslag för Sillre kraftstationsanläggning till 1933 års riksdag skulle begäras, gjordes i analogi härmed kostnadsberäkningen med hänsyn till att några kostnader för den centrala administrationen icke skulle definitivt belasta detta anläggningskonto utan avskrivas, såsom redan delvis skett vid 1931 års bokslut. Eftersom det härvidlag icke gällde att införa någon ny princip utan att tillämpa ett system, som tidigare använts såväl vid vattenfallsverket som vid telegrafverket och, delvis, vid statens järnvägar, fann styrelsen ingen anledning att särskilt nämna denna omständighet i samband med anslagsäskandet.

Det bör också framhållas, att en fördelning av de centrala administrationskostnaderna mellan driften och olika byggnadsföretag icke är möjlig att verkställa med någon exakthet utan alltid måste grundas på en mycket approximativ uppskattning. Dessa kostnader bestå nämligen endast till en mindre del av löner till sådan personal, som under längre tid sysslar med ett visst arbete, och till större delen av löner till annan personal samt hyres- och andra kostnader för kontorslokaler, skriv- och ritmateriel, post-, telefon- och telegramavgifter m. m. dylikt. De andelar i centrala administrationskostnader, som vattenfallsstyrelsen påfört vissa byggnadsföretag, kunna således icke göra anspråk på att vara ett exakt uttryck för den centrala förvaltningens arbete med motsvarande byggnadsföretag.

I den mån kraftverksrörelsens utveckling så möjliggör, ämnar vattenfallsstyrelsen emellertid så småningom söka genomföra det av telegrafstyrelsen i förevarande hänseende tillämpade systemet, åtminstone så tillvida att alla *centrala* administrationskostnader för nybyggnader bestri-
das av driftmedel.

Den med driftmedel avskrivna kostnaden av 62,000 kronor för förberedande utredningar och undersökningar avser delvis utredningar, som verkställdes före 1929 års riksdagsbeslut om Sillre kraftstations anläggning, delvis vissa kompletterande utredningar efter nämnda riksdagsbeslut för utrönande av det lämpligaste läget för kraftstationen. De egentliga byggnadsarbetena påbörjades icke förrän i augusti 1930. Ifrågakommande utredningar äro sålunda ungefär jämförbara med de äldre utredningar angående utnyttjande av vissa staten tillhöriga vattenfall, vilkas kostnader enligt ett av Kungl. Maj:t år 1925 lämnat principiellt medgivande avskrivits med driftmedel. I likhet med vad som torde vara brukligt vid de övriga kommunikationsverken avskrivas numera även vid vattenfallsverket alla förberedande projekteringskostnader för planerade anläggningar.

Revisorerna ha vidare anmärkt, att de för Sillre kraftstation anvisade anslag, trots de gjorda avskrivningarna av kostnader för administration och förberedande utredningar, den 30 september 1933 överskridits med cirka 110,000 kronor. I anledning härav får vattenfallsstyrelsen framhålla följande.

I de den 30 september 1933 bokförda anläggningskostnaderna för Sillre kraftstation ingå dels ännu ej avskriven del av centrala administrationskostnader med cirka 67,000 kronor, dels ock kostnaderna för utanför kraftstationen belägen ställverks- och transformatoranläggning. Beträffande denna har på grund av nya distributionsproblem — 10,000-voltsdistributionen — tillkommit vissa delar, vilka skola påföras anslaget för distributionsanläggningar med cirka 35,000 kronor, men vilkas kostnader under byggnadstiden av praktiska skäl befunnits lämpliga att bokföra tillsammans med kostnaderna för själva kraftstationen.

Det har därjämte visat sig, att byggnadskostnaderna icke fullt kunnat hållas inom ramen av tillgängliga anslag, beroende på att vissa merkostnader uppstått utöver tidigare i framställningen om anslag år 1932 beräknade kostnader. På dammen vid Oxsjön har det måst utföras vissa efterarbeten för en kostnad av cirka 30,000 kronor, sedan det visat sig, att dammen i sitt första utförande icke var tillräckligt tät. Detta sammanhänger därmed, att det fyllnadsmaterial, som stod till förfogande för dammens tätning, var av sådan art, att en betryggande täthet ej kunde erhållas utan en del kompletteringsarbeten. Det har vidare erfordrats en större betongmassa vid ingjutningen av den cirka 1 kilometer långa tilloppstuben, än som tidigare beräknats, på grund varav det uppstått en merkostnad av cirka 30,000 kronor. Detta beror därpå, att alla tunnelutsprängningar utfallit något rikliga. Å ena sidan har detta medfört nämnda extra kostnad vid ingjutningen av tilloppstuben, å andra sidan har i den långa horisontaltunneln, som icke inmurats, erhållits en större area och mindre fallförluster, med den följd att anläggningens maximala belastningskapacitet stigit med cirka 15 procent.

Med hänsyn till önskvärldheten av att driftpersonalen begränsas till *en* man per skift, har det, när anläggningen närmade sig sitt färdigställande, befunnits riktigt, att hydraulisk fjärrmanövrering av turbin- och pumpmaskineriet anordnades, vilket ej var från början medräknat och medförde en merkostnad av cirka 30,000 kronor.

Samtliga dessa kostnader, utom de centrala administrationskostnaderna, uppgå till cirka 125,000 kronor. Sedan kostnaden för centrala administrationen med 67,000 kronor avdragits och kostnader för ovannämnda distributionsanläggning omförts med 35,000 kronor, återstår ett belopp av cirka 90,000 kronor, om vars täckande intet beslut hittills fattats.

I sin helhet är kostnaden för utomhusstationen (transformatorer och ställverk) cirka 125,000 kronor. Det förefaller styrelsen lämpligt, att hela kostnaden för denna transformator- och ställverksanläggning, sålunda icke endast förstnämnda 35,000 kronor, föres på distributionsanläggningarna i analogi med förfaringssättet vid Motala och Västerås. Nämnda transformator- och ställverksanläggning kommer nämligen att så småningom utvecklas till en samkörningsstation även med Hammarforsen, och de därför erforderliga anslagsmedlen böra helt naturligt tagas ur anslaget till distributionsanläggningar. Det blir då mera konsekvent, om hela nämnda, utomhus belägna transformerings- och ställverksanläggning föres på sistnämnda anslag. Förfares på detta sätt, så behöver det icke begäras något nytt anslag till Sillre kraftstation.

Med stöd av det ovan anförda får vattenfallsstyrelsen, i fråga om anmärkningen rörande de centrala administrationskostnaderna och kostnaderna för de förberedande utredningarna, tillbakavisa densamma såsom icke befogad. Anmärkningen rörande överskridandet i övrigt av anslag till Sillre kraftstation grundar sig på ej avslutade räkenskaper under löpande bokföringsår, vari sådana omföringar skola göras, som giva en rationell och logisk värdefördelning av de olika objekten. När sådana omföringar skett enligt de grunder, som här ovan angivits, kommer det ej att finnas något överskridande av sådan art, att, enligt styrelsens mening, det bort föranleda ny framställning till statsmakterna.

Olika principer för beräkandet av byggnadsanslagens storlek hava kommit till användning icke blott vid olika affärsverk utan även vid ett och

samma verk, såsom nu har visat sig vara fallet i fråga om vattenfallsstyrelsen. Det kan icke anses riktigt, att verken själva skola hava rätt och möjlighet att avgöra i vad mån anslagsmedel och i vad mån driftmedel må anlitas för statliga byggnadsföretag. Utskottet förväntar, att Kungl. Maj:t vid framläggandet av propositioner om anslag till ny- och ombyggnader tillser, att vid byggnadskostnadernas beräkning enhetliga principer komma till tillämpning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna ovan uttalade uppfattning i denna fråga.

28:o) **Övriga anmärkningar.** Vad i övrigt blivit av revisorererna anmält och erinrat, har utskottet funnit dels hava medfört åsyftad eller i utsikt ställd rättelse, dels vara av vederbörande utlåtanden nöjaktigt förklarat, dels ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bör av förhållandena föranledas, dels slutligen icke vara av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande, vilket utskottet skolat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 23 maj 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hamrin, Lindblad, Svensson* i Kompersmåla, *Nilsson* i Malmö, *Borell, Oscar Olsson, Bagge, Asplund, Waller, Alexander Nilsson, Nylander* och *Jonsson* i Lycksele; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Holmgren, Jansson, Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Högström* och *Olsson* i Staxäng.